

Stenografični zapisnik

petnajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 15. februvarija 1895.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Zastopnika c. kr. vlade: Deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. vladni tajnik vitez Viljem Laschan. — Vsi članovi razun: ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Janez Mesar. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XIV. deželno-zborske seje dné 14. februvarija 1895.
2. Priloga 86. Poročilo deželnega odbora z nasvetom, na kateri način bi mogla dežela Kranjska petdesetletnico vladanja Njegovega Veličanstva našega cesarja dostojno praznovati.
3. Ustno poročilo finančnega odseka gledé odkupa obeh knez Auerspergovih mostov pri Krki in Soteski, nahajajočih se na deželnih cestah Novomesto-Žužemperk-Ljubljana in Soteska-Črnomelj (k prilogi 81).
4. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Apolonije Berbar, udove okrožnega zdravnika v Novemestu, za dovolitev pokojnine.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Vipave za podaljšanje kredita v znesku 15.000 glđ. za 1895. leto za uravnavo Vipavskih vodá.
6. Priloga 82. Poročilo železniškega odseka o pospeševanju železnic nižje vrste (k prilogi 54).
7. Ustna poročila upravnega odseka:
  - a) o prošnji katoliškega delavskega društva v Ljubljani za omejitev nekaterih del prisiljenecv;
  - b) o prošnji podobčine Bukovje za uvrstitev občinske poti Dilce-Studeno-Planina med okrajne ceste;
  - c) o prošnji župljanov iz Bučke za izločitev iz občine Studenec in ustanovitev samostojne občine;
  - d) o prošnji podobčine Rakitne, občina Slavina, da bi deželni tehnik napravil načrt za občinski vodnjak;
  - e) gledé načrta o preložitvi okrajne ceste Trebnje-Čatež-Moravče pri Čatežu, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 78.);
  - f) gledé načrta za preložitev okrajne ceste Tržič-Srednjavas pri vasi Kovor, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 71.);
  - g) gledé uvrstitve v Blejskem cestnem okraji se nahajajoče, 3548 m dolge ceste, ki se pri Rečici od Blejsko-Javorniške deželne ceste odcepi in se stika nedaleč od Mlina v Leško-Bistriško deželno cesto, med okrajne ceste (k prilogi 72.);

Stenographischer Bericht

der fünfzehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 15. Februar 1895.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Regierungsscretär Wilhelm Ritter v. Laschan. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Johann Mesar. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der XIV. Landtagsitzung vom 14. Februar 1895.
2. Beilage 86. Bericht des Landesauschusses mit dem Antrage, in welcher Weise das Land Krain das fünfzigjährige Regierungsjubiläum Seiner Majestät des Kaisers würdig zu feiern vermöchte.
3. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses in Angelegenheit der Ablösung der beiden im Zuge der Rudolfswert-Seifenberg-Laibacher und der Kinödt-Tschernempler Landesstraße gelegenen Fürst Auersperg'schen Brücken bei Kinödt und Obergurt (zur Beilage 81).
4. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition der Districtsarzteswittve Apolonia Berbar in Rudolfswert um Pensionsbewilligung.
5. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition der Gemeinde Wippach um Verlängerung des Creditess im Betrage von 15.000 fl. für das Jahr 1895 für die Regulirung der Wippacher Wasserläufe.
6. Beilage 82. Bericht des Eisenbahnauschusses in Betreff der Förderung der Bahnen niederer Ordnung (zur Beilage 54).
7. Mündliche Berichte des Verwaltungsauschusses:
  - a) über die Petition des katholischen Arbeitervereines in Laibach um Einschränkung einiger Arbeiten der Zwänglinge;
  - b) über die Petition der Untergemeinde Bufeje um Einreihung des Gemeindegeweges Dilze-Kaltenfeld-Planina unter die Bezirksstraßen;
  - c) über die Petition der Pfarrinsassen von Buča um Ausschreibung aus der Ortsgemeinde Bründl und Constituirung einer selbständigen Gemeinde;
  - d) über die Petition der Untergemeinde Rakitna, Gemeinde Slavina, um Beauftragung eines landschaftlichen Technikers zur Entwerfung des Planes für den Gemeindebrunnen;
  - e) über das Project, betreffend die Umlegung der Trefsen-Tschatesch-Moräutischer Bezirksstraße bei Tschatesch sammt dem einschlägigen Gesekentwurfe (zur Beilage 70);
  - f) über das Project, betreffend die Umlegung der Neumarkt-Birkendorfer Bezirksstraße bei der Ortschaft Raier sammt dem einschlägigen Gesekentwurfe (zur Beilage 71);
  - g) betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Welbes gelegenen, in Rettschitz von der Welbes-Jauerburger Landesstraße abzweigenden und unweit von Seebach in die Lees-Feistritzer Landesstraße einmündenden 3548 m langen Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 72);

- h) gledé uvrstitve občinskega, v cestnih okrajih Kostanjevica in Krško se nahajajočega pota, ki se začenja na severnem koncu Kostanjevice pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novomesto-Mrsečavas-Krško poleg Zameškega, med okrajne ceste (k prilogi 76.);
- i) o prošnji občinskega odbora pri sv. Gregorji, okraj Kočevje, za pre naredbo zakona o licenciranji bikov in o legaliziranji;
- j) o prošnji okrajno-cestnega odbora na Vrhniki za uvrstitev občinske poti od Podčela do Frtice in od Vrzdence proti Št. Joštu med okrajne ceste;
- k) o prošnji več živinozdravniških pomočnikov za dovoljenje za prosto zvrševanje živinozdravnništva;
- l) gledé načrta o napravi nove okrajne ceste z Moravč do tje, kjer bi se stikala z občinsko, za uvrstitev med okrajne ceste namenjeno, čez Studenec, Brezje in Krtino do državne ceste pri Želodniku držečo cesto, z dotičnim načrtom zakona, in dalje o alternativnem načrtu o delni preložitvi v cestnem okraji Brdskem se nahajajoče z Moravč v Prevoje držečo okrajne ceste (k prilogi 68.);
- m) o prošnji občine Krtina za zgradbo nove okrajne ceste iz Moravč skozi Krtino do državne ceste;
- n) o prošnji občine Moravče za zgradbo nove okrajne ceste iz Moravč skozi Krtino;
- o) o prošnji več občin Brdskega cestnega okraja, da se odkloni zgradba nove ceste iz Moravč čez Studenec, Brezje in Krtino do državne ceste pri Želodniku;
- p) o prošnji občin Vače, Peče in Kanderše za primerno cestno zvezo Moravče-Trata-Vače.
8. Ustna poročila finančnega odseka:
- a) gledé zboljšanja užitkov primariju dr. Edo Šlajmerju (k prilogi 77.);
- b) o prošnji hišnega zdravnika v deželni prisilni delalnici dr. Josipa Vošnjaka za določitev pokojnine;
- c) o letnem poročilu § 10., marg. št. 2.: organizacija deželnih uradov;
- d) o prošnji deželnih služabnikov za vstevanje petletnic;
- e) o prošnji stavbinskega podjetnika Gustava Tönniesia v Ljubljani za rešitev glediškega stavbinskega računa;
- f) o prošnji dr. Josipa Mantuani na Dunaji za podporo, da zbere vso glasbeno ostalino in životopisne podatke po Jakobu Gallusu.
9. Ustna poročila upravnega odseka:
- a) o različnih prošnjah gledé ustanovitve novih občin, oziroma gledé izločitve posameznih krajev iz obstoječih občin (k prilogi 84.);
- b) o razdružitvi občine Kostel v dve samostojni občini (k prilogi 83.);
- c) gledé izločitve davčnih občin Katzendorf in Sele ter v davčni občini Kočevski ležeče vasi Mooswald iz selske občine Kočevje (k prilogi 80.);
- d) o prošnji mestnega županstva v Višnjigori za ureditev občinske meje;
- e) o prošnji občinskih predstojnikov v Zgornji Šiški, Št. Vidu in Ježici, da bi se delavci in delavke iz teh občin ne sprejemali v c. kr. tobačno tovarno.
- h) betreffend die Einreihung des in den Straßenbezirken Landstraß und Gurfeld vorkommenden, am nördlichen Ende von Landstraß an der Agrarmer Reichsstraße beginnenden und zur Rudolfswert-Merjetschendorf-Gurfelder Bezirksstraße bei Zamesko führenden Gemeindeweges in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 76);
- i) über die Petition des Gemeindeausschusses in St. Gregor, Bezirk Gottschee, um Änderung des Gesetzes, betreffend die Licenzirung von Zuchtstieren und die Legalisirungen;
- j) über die Petition des Bezirksstraßenausschusses von Ober-Laibach um Einreihung des Gemeindeweges Podčelo-Frtica und Wersbenez-St. Jobst unter die Bezirksstraßen;
- k) über die Petition mehrerer thierärztlichen Gehilfen um Bewilligung der freien Ausübung der Thierheilkunde;
- l) über das Project, betreffend die Herstellung einer neuen Bezirksstraße von Moräutsch bis zum Anschlusse an die in die Kategorie der Bezirksstraßen einzureihende, über Studenec, Brezje und Krtina bis zur Einmündung in die Wiener Reichsstraße bei Zelodnik führende Gemeindestraße sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe, sowie über das Alternativ-Project, betreffend die theilweise Umlegung der im Straßenbezirke Egg vorkommenden Moräutsch-Prevoje-Bezirksstraße (zur Beilage 68);
- m) über die Petition der Gemeinde Krtina um Herstellung der neuen Bezirksstraße von Moräutsch über Krtina bis zur Reichsstraße;
- n) über die Petition der Gemeinde Moräutsch um Herstellung der neuen Bezirksstraße von Moräutsch über Krtina;
- o) über die Petition mehrerer Gemeinden des Straßenbezirkes von Egg, daß die beabsichtigte neue Bezirksstraße von Moräutsch über Studenec, Brezje und Krtina bis zur Reichsstraße bei Zelodnik nicht ausgebaut werde;
- p) über die Petition der Gemeinden Waatsch, Petsche und Kandersee um Herstellung einer zweckmäßigen Straßenverbindung zwischen Moräutsch-Trata-Watsch.
8. Mündliche Berichte des Finanzausschusses:
- a) inbetreff der Aufbesserung der Bezüge des Primararztes Dr. Edo Šlajmer (zur Beilage 77);
- b) über die Petition des Hausarztes im Landeszwangsarbeits-hause, Dr. Josef Vošnjak, um Bestimmung der Pension;
- c) über den Rechenschaftsbericht, § 10, Marg. Nr. 2: Organisation der Landesämter;
- d) über die Petition der landschaftlichen Amtsdienere um Einrechnung der Quinquennalzulagen;
- e) über die Petition des Bauunternehmers Gustav Tönnies in Laibach um Erledigung der Theaterbaurechnung;
- f) über die Petition des Dr. Josef Mantuani in Wien um Subvention behufs Sammlung des gesammten musikalischen Nachlasses und der biographischen Daten nach Jakob Gallus.
9. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses:
- a) über verschiedene Gesuche um Constituirung von selbständigen Gemeinden, beziehungsweise um Ergindung einzelner Ortschaften aus bestehenden Gemeinden (zur Beilage 84);
- b) betreffend die Trennung der Ortsgemeinde Kostel in zwei selbständige Gemeinden (zur Beilage 83);
- c) betreffend die Auscheidung der Steuergemeinden Katendorf und Sele und des in der Steuergemeinde Gottschee gelegenen Dorfes Mooswald aus der Ortsgemeinde Gottschee (zur Beilage 80);
- d) über die Petition des Stadtgemeindeamtes in Weizelburg um Regulirung der Gemeindegrenze;
- e) über die Petition der Gemeindevorsteher von Ober-Schischka, St. Veit und Jeschza um Nichtaufnahme von Arbeitern und Arbeiterinnen aus diesen Gemeinden in die k. k. Tabak-Fabrik.

Seja se začne ob 11. uri 10 minut dopoludne.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 10 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XIV. deželno-zborske seje dne 14. februarija 1895.

1. Lesung des Protokoll der XIV. Landtagsitzung vom 14. Februar 1895.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik XIV. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der XIV. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Zeli kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Priloga 86. Poročilo deželnega odbora z nasvetom, na kateri način bi mogla dežela Kranjska petdesetletnico vladanja Njegovega Veličanstva našega cesarja dostojno praznovati.

2. Beilage 86. Bericht des Landesauschusses mit dem Antrage, in welcher Weise das Land Krain das fünfzigjährige Regierungsjubiläum Seiner Majestät des Kaisers würdig zu feiern vermöchte.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Sedaj prestopimo k nadaljni točki dnevnega reda in ta je:

3. Ustno poročilo finančnega odseka gledé odkupa obeh knez Auerpergovih mostov pri Krki in Soteski, nahajajočih se na deželnih cestah Novomesto - Žužemperk-Ljubljana in Soteska - Črnomelj (k prilogi 81).

3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses in Angelegenheit der Ablösung der beiden im Zuge der Rudolfswerth-Seisenberg-Laibacher und der Mindödt-Tischer-

nembler Landesstraße gelegenen Fürst Auerperg'schen Brücken bei Mindödt und Obergurk (zur Beilage 81).

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! Gozdarski urad kneza Auersperga v Soteski je ponudil že l. 1891. prodati dva mostova, ki se nahajata pri Soteski in na Krki. Visoki deželni zbor se je že v seji dne 8. aprila l. 1892. principijelno izrekel, da naj se nakupita ta dva mostova. Gozdarski urad je zahteval takrat ceno 5800 gld. To je gotovo previsoko, kakor se je že takrat v seji dne 8. aprila 1892 pri obravnavi dokazalo. On namreč računi vrednost mostov po doneskih iz mostarine in poleg tega še dejansko vrednost mostov, ali jaz mislim, da se ni ozirati — posebno deželi ne — na mostarino, ker ni misliti na to, da bi ostala, marveč se ho odpravila: to temveč, ker je v Soteski že sedaj mostarina tako mala, da je most pasiven, pri mostu na Krki pa so se dohodki v poslednjih letih tudi zmanjšali, ker je promet na tej cesti preko Krke postal manjši, kakor je bil poprej, kajti prej je šel promet od Novoga mesta čez Krko na Grosuplje in se je tam morala plačati mostarina, sedaj pa gre promet po cesti, ki se odcepi od deželne ceste pred Krko proti Zatičini. Častiti gospod poročevalec je pri zadnji razpravi izračunil, da bi bila mostova tudi po dohodkih iz mostarine vredna 2200 gld., ali jaz mislim, da je tudi to previsoko. Mi se nimamo ozirati na mostarino, kakor sem že poprej omenil, ampak samo na resnično, dejansko vrednost teh mostov. Deželni odbor je dal mostova pregledati in iz dotičnega poročila gospoda deželnega nadinženirja je razvideti, da je dejanska vrednost mostov veliko manjša. Sicer je pa umestno, da se mostova kupita, ker sta na deželni cesti, in je potrebno, da se uvrstita mej objekte, ki spadajo mej deželne ceste.

Finančni odsek torej nasvetuje:

Visoki deželni zbor skleni:

„Ozirajoč se na sklep z dné 8. aprila 1892 pooblašča se deželni odbor, da kupi del kneza Auersperga na Krki in pri Soteski na deželni cesti se nahajajoča mosta čez Krko. Kupna cena se ne sme bistveno ločiti od, po deželnem stavbinskem uradu določene dejanske vrednosti mostov, ter naj se izplača iz kredita dovoljenega za vzdrževanje deželnih cest za leto 1895.

Sedanjemu lastniku mostov se zagotavlja tudi za prihodnje oproščenje mostarine, ako bi jo dežela kedaj uvedla.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

4. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Apolonije Bervar, udove okrožnega zdravnika v Novem mestu, za dovolitev pokojnine.

4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Districtsarztenswitwe Apollonia Bervar in Rudolfswert um Pensionsbewilligung.

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schweigel:

Die Witwe des verstorbenen Districtsarztes in Rudolfswert, Valentin Bervar, hat sich an den hohen Landtag mit der Bitte gewendet, ihr in Anerkennung der Verdienste ihres verstorbenen Ehegatten und in Berücksichtigung ihrer materiellen Lage eine Pension zu bewilligen. Die Verdienste des Ehegatten müssen unbedingt anerkannt werden, denn er hat mehr als 40 Jahre dem Lande treu gedient. Die Lage seiner Frau ist nicht eine solche, daß ihr eine Unterstützung nicht bewilligt werden sollte, andererseits ist es aber nicht möglich von einer Pension zu sprechen, weil nach den bestehenden Normen eine Pension nicht bewilligt werden kann. Nach dem Vorgange, den der hohe Landtag in zwei analogen Fällen bereits beobachtet hat, hat der Finanzausschuß beschlossen, den Antrag zu stellen, in andererseits der Bitte der Gesuchstellerin zu willfahren und ich habe die Ehre im Namen des Finanzausschusses zu beantragen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:
„Der verwitweten Frau Apollonia Bervar wird in Anerkennung der langjährigen Dienstzeit ihres verstorbenen Gatten, des Bezirkswundarztes Valentin Bervar in Rudolfswert, eine lebenslängliche Unterstützung von jährlichen 200 fl. bewilliget.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka se glasi:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Vipave za podaljšanje kredita v znesku 15.000 gld. za 1895. leto za uravnavo Vipavskih vodá.

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Wippach um Verlängerung des Credites im Betrage von 15.000 fl. für das Jahr 1895 für die Regelung der Wippacher Wasserläufe.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Občina Vipavska je vložila prošnjo datovano z dne 12. februarja l. 1895., da naj bi se jej podaljšal oni kredit, ki jej je bil dovoljen za l. 1894. v znesku 15.000 gld. za nekatera najpotrebnejša dela pri regulovanju vipavskih voda. Visoka zbornica ima poročilo o regulovanju vipavskih voda pod marg. št. 12 § 3.: „Deželno kulturne zadeve“ v letnem poročilu. Iz dotičnega poročila je razvidno, da se mora sedaj, ko se ima predručiti prvotni načrt, napraviti tudi nov skrčen proračun, po katerem bo venderle jedenkrat mogoče pričeti z dotičnimi deli. Šele od tega, kedaj bo ta načrt izgotovljen, je odvisno, ali bo mogoče pričeti dela ali ne; kajti dokler načrt ni izdelan, je nemogoče dela pričeti, ker bi končno prišlo do tega, da bi vlada ne hotela dati primerne prispevka, ali če bi ga dala, bi morebiti Vipavci sami ne hoteli prevzeti tiste svote, ki bi na nje pripadla. Oni naglašajo namreč, da je, ako bi imeli prispevati 100.000 gld., boljše, da se regulacija ne zvrši. Ako visoka zbornica sklene, da se lani dovoljeni kredit 15.000 gld. podaljša, in se ta svota letos porabi, je mogoče, da bo denar popolnoma zavržen, ker bi dotična dela ne bila v soglasji z načrtom, ki se ima izdelati za regulacijo Vipavskih voda. Finančni odsek torej po naj boljšem prepričanju predlaga:

Visoki deželni zbor skleni:

„Preko te prošnje se preide na dnevni red.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Lavrenčič ima besedo.

Poslanec Lavrenčič:

Mislím, da bi bilo odveč, ako bi Vam hotel obširno pojasnovati neko stvar, ki se že leta in leta razpravlja v tej visoki zbornici. Še predno sem jaz čast imel biti poslanec, so se že prošnje v tej zadržavi vlagale, ali žalibog do dandanes niso imele niti najmanjšega uspeha. Uzrok je bil ta, da se dotični načrti, katere je izdelalo več tehnikov, niso ujemali, vsak je napravil drugačnega in najzadnji je tak, da je res težko misliti, da se bo regulacija kedaj dala zvršiti. Ker je pa stvar vedno bolj nujna in je vender treba, da se vsaj nekaj stori, naj bi se kredit podaljšal, da se napravi neka preseka, ki je v tisti legi, kamor voda sili, ker se tej preseki noben projekt ne bo mogel izogniti in denar za to napravo nikakor ni zavržen, ampak pride na račun prihodnje uravnave. Če se ta preseka napravi, je zagotovljeno, da se bo leta in leta lahko čakalo na zvršitev projekta. To je potrdil gospod deželni inženir Hrasky, ko je preiskal razmere na lici mesta in izrekel se je, da se dotični preseki noben projekt ne bo mogel ogniti. Denar torej gotovo ne bo zavržen. Če se meni ne verjame, vpraša naj se zvedenec gospod deželni inženir Hrasky, kateremu je stvar popolnoma znana. Ker se je že lani ta kredit takorekoč enoglasno sklenil, prosil bi, da se podaljša kredit, da bo mogoče

vsaj pripravljala dela pričeti. Častiti gospod poročevalec se je druga leta živahno zanimal za to stvar. Čuditi se moram, da se je letos v finančnem odseku tako nasprotno obnašal. Zato rečem in prosim, da naj bi visoka zbornica ne zavrgla moje pojasnilo in priporočilo, ter deželnemu odboru podaljšala kredit tudi za prihodnje leto, da sme izdati tistih 15.000 gld. za dotična prepotrebna pripravljala dela.

Predlagam torej:

Visoki deželni zbor skleni:

„Vlani dovoljeni kredit 15.000 gld. za uravnavo Vipavskih voda se podaljša za l. 1895.“

Prosim, da bi visoka zbornica sprejela ta predlog.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.

(Podpre se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v debati.

Zeli kdo besede. Gospod poslanec dr. Papež se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Papež:

Ko se je lani sklepalo o kreditu 15.000 gld. za nameravana dela za uravnavo Vipavskih voda, imeli smo pred očmi edino le takozvani enostavni profil in takrat sem po sklepu visokega deželnega zbora govoril z g. Hraskyjem, ki je pritrdil, da je mogoče posamezno delo kot del velikega načrta zvršiti. To bi bilo potem kakor člen dolge verige vseh del; ali poljedelsko ministerstvo je zahtevalo potem, da se naredi dvojni profil, takozvani „Doppelprofil“. Drugi profil bi bil večji in bi služil za povodni. Vsled tega je dobil deželni stavbni urad naročilo, da naj izdelata načrt, oziroma da popolni načrt, katerega je že izdelal, na ta način, da napravi tudi še drugi profil za povodni. Vsled tega sem zopet vprašal g. deželnega inženirja Hraskyja, ali bi se dala vendar še tista progga zvršiti, katero smo imeli lani pred očmi, ko smo sklepali o kreditu 15.000 gld. On je rekel, da to tako dolgo ne gre, dokler poljedelsko ministerstvo na novo izdelanega načrta z dvojnimi profilom ne potrdi. Jaz mislim, da bo deželni stavbni urad v stanu to svojo nalogo izdelati, če je še ni izdelal, česar ne vem. Predloženega še nisem dobil operata in lahko rečem, da še ni prišel do deželnega odbora. Potem je stvar deželnega odbora, da se dogovori s poljedelskim ministerstvom, da kakor hitro mogoče tamošnji hidrotehnik načrt potrdi, da bo mogoče urediti to kratko pa dobrodelno proggo po tem načrtu. Seveda bi jaz dvomil, ali bi potem izhajali s 15.000 gld., ali bi to ne bilo premalo in kaj potem, ako bi bilo to premalo in bi se delo ne moglo zvršiti. Vendar mislim, da bi bila to neka stvar, za katero treba prositi poljedelsko ministerstvo, da zadevo kakor hitro mogoče reši in ker ni obupati, da bi se to letos ne utegnilo storiti, bi jaz predlog g. tovariša Lavrenčiča toplo podpiral.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Hribar:

Kakor stvari sedaj stoje, postavil se je finančni odsek na jedino pravo stališče. Častiti g. poslanec za Vipavski in Idrijski okraj je sam dejal, da sem bil jaz vedno topel zagovornik uravnave Vipavskih voda. Resnica je to. Bilo je pred štirimi leti, ko je v Vipavski dolini vladala velika revščina. Takrat je visoka zbornica dovolila kredit 10.000 gld. za nekatera pripravljala dela, da bi se bilo Vipavcem nekoliko olajšalo obupno stanje. Toda kakor je bila takrat beda velika in kakor je deželni odbor in g. deželni glavar zatrjeval, da je stvari naklonjen in bi se bilo rado dalo Vipavcem nekoliko zasluzka, se tega vendar ni moglo storiti, ker ni kazalo denarja investovati v kako tako napravo, o kateri se ni moglo vedeti, ali je potrebna ali ne. Danes smo na ravno tistem stališču, samo s tem razločkom, da danes na Vipavskem ni tiste revščine, kakor je bila takrat, ko smo za dotične naprave postavili v proračun znesek 10.000 gld. Vpraša se le, ali je vredno, da postavimo v proračun kredit 15.000 gld. za dela, katera se na Vipavskem letos prav gotovo ne bodo zvršila, kajti ako podaljšate ta kredit, vstvarjate s tem le fikcijo. Toda stvar ima še neko drugo jako važno ozadje. Gospod poslanec dr. Papež sam je dejal, da mu je g. deželni inženir Hrasky povedal, da ministerstvo, dokler ne bodo izdelani načrti za dvojni profil, ne bo pritrdilo projektu. Ko pa bodo načrti izgotovljeni, je gotovo pričakovati, da bo pritrdilo projektu, ker se res zanima za uravnavo Vipavskih voda. Sedaj pa pridejo vodopravne obravnave. Treba je pomisliti, da so dela po zadnjem načrtu na 500.000 gld. proračunjena. Po novem skrčenem proračunu, o katerem smemo prepričani biti, da se bo gotovo potrdil od ministerstva, ako ga bo g. deželni inženir Hrasky dobro utemeljil, tudi troški gotovo ne bodo manj znašali, kakor 350.000 gld. Ker imajo interesenti z 20% prispevati, imeli bi Vipavci plačati 70.000 gld. Po sedanjem proračunu bi troški znašali 500.000 gld., tako da bi na interesente prišlo 100.000 gld., in pod marg. št. 12. § 3. letnega poročila nahajate naravnost izrečeno, da Vipavci ne bi hoteli prevzeti tolikega prispevka. Tudi se je v finančnem odseku povedalo, da Vipavci govoré, da vsa Vipavska dolina ni vredna 500.000 gld. Ako Vipavci nočejo žrtvovati 100.000 gld., prepričan sem, da tudi ne bodo hoteli dati 70.000 gld. in kako jih hočete za to pridobiti? Delo se torej morebiti nikdar ne bo zvršilo. Ali je pa potemtakem pametno, 15.000 gld. izdati za stvar, o kateri veste, da ne bo nikdar plodonosna? Napravil bi se jeden rov in ta rov bi ne imel nobenega drugega pomena, nego da bi bil nekak spomenik, ki bi pričal, kako slabo je deželni zbor naš gospodaril z deželnim premoženjem. Da se torej ne napravi taka fikcija in da se Vipavcem dokaže, da imajo oni v prvi vrsti dolžnost, da pripomorejo k regulovanju Vipavščice,

misli je finančni odsek, da bi bilo najbolje, ako se jim naravnost pove, da se njih prošnja ne more uslišati, dokler vodoppravne razprave niso popolnoma dognane.

Poslanec Lavrenčič:

Prosim besede za fakični popravek.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Lavrenčič ima besedo za fakični popravek.

Poslanec Lavrenčič:

Častiti g. poročevalec je rekel, da se je enkrat dovolilo Vipavcem 10.000 gld., da se pa potem ni vedelo, kam naj bi se bil denar obrnil in kateri prostor naj bi se mu bil odkazal. Sedaj pa je stvar drugačna. Sedaj gre za delo, ki se popolnoma ujema z načrtom. Gre samo za to, da se zvrši neka najbolj nujna preseka v daljavi 600 m, da bi se Vipavščica spravila v oni tok, kamor sama sili, da ne bo več polja preplavljala. G. poročevalec pravi, da Vipavci ne bodo hoteli prevzeti 70.000 gld. Seveda ne bodo lahko toliko dali, pa bodo že prispevali, kadar bo načrt izdelan, če ne vse z denarjem, pa z materijalom in tlako. Strah g. poročevalca je popolnoma neopravičen in torej še enkrat prosim, da bi visoka zbornica blagovolila sprejeti moj predlog.

Poročevalec Hribar:

Najprej konstatujem, da to, kar je povedal g. poslanec Lavrenčič, ni bil fakični popravek, kajti prvič je segalo daleč preko meje fakičnega popravka in drugič je popravljaj g. poslanec Lavrenčič nekaj facega, kar ni resnično. Ako se ozrete 4 leta nazaj, izprevideli bodete, da smo takrat tistih 10.000 gld. postavili v proračun za ravno tisti jarek, kateri hočete sedaj napraviti, in ako prečitate v steno grafičnem zapisniku ono debato, videli bodete, da sem jaz zastopal ravno tisto stališče, kakor danes in da sem naglašal, da naj se dovoli tisti kredit z ozirom na revščino prebivalstva Vipavske doline. Častiti g. deželni glavar Oton Detela je ustal in rekel, da dokler vodoppravne obravnave niso končane, ne smemo zahtevati, da se ono delo zvrši. Po vseh teh obravnavah sem prišel do prepričanja, da se stvar res takoj ne da zvršiti in ker sedaj ni take bede v Vipavski dolini, zato mislim, da bi bil denar, ki bi se izdal za večkrat omenjeno delo, popolnoma zavržen.

Deželni glavar:

Glasovali bomo najprej o predlogu gospoda poslanca Lavrenčiča, ki meri na to, da se lani dovoljeni kredit 15.000 gld. za uravnavo Vipavskih voda, podaljša za l. 1895.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet, torej odpade glasovanje o predlogu finančnega odseka.

Daljna točka je:

6. Priloga 82. Poročilo železniškega odseka o pospeševanji železnic nižje vrste (k prilogi 54.).

6. Beilage 82. Bericht des Eisenbahnausschusses in Betreff der Förderung der Bahnen niederer Ordnung (zur Beilage 54.).

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Die Angelegenheit, in deren Berathung der hohe Landtag einzutreten im Begriffe steht, ist in wirtschaftlicher Beziehung von sehr großer Bedeutung und wenn, wie das zu hoffen ist, das vorliegende Gesetz angenommen und entsprechend durchgeführt wird, so kann man getrost behaupten, dass es für unser Land in wirtschaftlicher Beziehung von sehr segensreichen Folgen sein wird. Durch dieses Gesetz tritt unser Kronland in die Reihe derjenigen Länder, welche bereits in früherer Zeit und im Laufe der letzten Jahre das Localbahnwesen in organischer Weise in Angriff genommen und vom Standpunkte der Landesgesetzgebung geregelt haben, eine Action zu welcher in gewissem Sinne vor zwei Jahren durch einen Antrag des Herrn Abgeordneten für die Stadt Laibach auch für uns der erste Anstoß gegeben worden ist. Es ist gewiss nicht ein bloßer Zufall, dass wir bei der natürlichen Entwicklung des Eisenbahnwesens derzeit bei einem Stadium angelangt sind, wo im Gegensaße zu den früheren Jahren das Localbahnwesen an den Vordergrund tritt; ich sage bei der natürlichen Entwicklung unserer österreichischen Eisenbahnpolitik, weil man behaupten kann, dass die Hauptbahnen und großen Verkehrsadern der Hauptsache nach als ausgebaut zu betrachten sind. Wir speziell in Krain haben zwar an einer Hauptbahn, einer zweiten Verbindung mit Triest, ein vitales Interesse, aber sonst ist das Hauptnetz als vollendet zu betrachten und jetzt handelt es sich naturgemäß nur noch darum, dasselbe weiter dadurch zu entwickeln, dass wir die allgemeine Fürsorge dem Ausbau des Localbahnnetzes zuwenden. Die Bedeutung des Localbahnnetzes zeigt sich in zweifacher Richtung. Erstens soll durch den Ausbau von Localbahnen auch solchen Gegenden, die vermöge ihrer wirtschaftlichen Bedeutung den Bau einer Hauptbahn nicht rechtfertigen, die Möglichkeit einer Eisenbahnverbindung geboten werden; nach der anderen Richtung aber soll durch die Vermehrung der Bahnen niederer Ordnung eine Einnahmsquelle für die Hauptbahnen eröffnet werden. Das Gesetz, welches hier in Übereinstimmung mit anderen Ländern beschlossen werden soll, steht in einem sehr intimen Zusammenhange mit dem Reichslocalbahngesetze, welches erst im vorigen Jahre beschlossen und im Jänner dieses Jahres publicirt worden ist und bildet gewissermaßen die landesmäßige Ergänzung zu den allgemeinen Bestimmungen über das Localbahnwesen, wie sie im Reichsgesetze vom Jänner 1. J. enthalten sind. Wie es den Herren bekannt und zum Theil im Berichte des Landesauschusses auseinandergesetzt ist, ist bereits durch das Staatslocalbahngesetz, wenn ich so sagen darf, eine sehr weitgehende legislative Begünstigung zu Gunsten der Localbahnen ausgesprochen worden. Diese Begünstigung erstreckt sich auf die verschiedensten Richtungen und Zweige des Be-

triebes, der Finanzierung und auf Momente bezüglich des Anschlusses an andere Bahnen, namentlich aber in sehr weitgehender Weise bezüglich der Gebührenbefreiung, welche nach allen möglichen Richtungen zugestanden und hiedurch für Bahnen niederer Ordnung günstige Vorbedingungen geschaffen werden. Eine der Hauptbegünstigungen, die nicht unerwähnt bleiben soll, ist die, daß die Möglichkeit geboten wird, unter günstigen Bedingungen Betriebsverträge mit der Staatsverwaltung zu schließen, Betriebsverträge, welche auf eine quotenmäßige Überweisung eines gewissen Betrages an die betriebsführenden Bahnen basirt sind, so daß ein, wenn auch unter Umständen späteres Reinerträgnis zu Gunsten der Localbahnen immer herauskommen muß. Auf andere kleinere Begünstigungen bezüglich der Straßenbenützung, Beförderung der Post, Erleichterungen in den Verkehrs- und Sicherheitsvorschriften usw. will ich nicht eingehen, nachdem den Herren das Gesetz aus eigenem Studium ohnehin bekannt ist.

Wenn ich nun auf das Gesetz selbst übergehe, wie es vom Eisenbahnausschusse dem hohen Hause zur Annahme empfohlen wird, so erlaube ich mir voranzuschicken, daß der Eisenbahnausschuß sich gegenwärtig gehalten hat, daß dieses Gesetz in einem innigen Anschlusse zu dem Reichslocalbahngesetze stehen müsse und daß es sich also empfehle, eine gewisse Congruenz der Landesgesetzgebung anzustreben und demnach Änderungen nicht vorzubringen, wo sie nicht durch die Natur der Sache oder durch besondere Verhältnisse geboten erscheinen. Der Ausschuss hat das Gesetz nach eingehender Berathung im großen und ganzen, so wie es vom Landesauschusse vorgelegt worden ist, unverändert angenommen und meritorische Änderungen desselben nicht vorgenommen, sondern nur eine Art stylistischer Variationen, die sich im Wesen darauf beschränken, daß statt „Localbahnen“ der entsprechendere Begriff „Bahnen niederer Ordnung“ eingesetzt worden ist, somit beschränkten sich die Variationen, die der Eisenbahnausschuß vorgenommen hat, nur auf diese stylistische Änderung.

Was das Gesetz selbst anbelangt, so sind von besonderer Bedeutung, wie die Herren bei flüchtiger Durchsicht der Vorlage ersehen, die §§ 1 und 2, welche von dem Ausmaße und der Art sprechen, wie das Land sich an dem Zustandekommen und der Förderung der Bahnen niederer Ordnung betheiligen kann. § 1 faßt diese Betheiligung des Landes in zwei Unterabtheilungen zusammen: in eine regelmäßige und in eine solche, welche in allen außergewöhnlichen Fällen eintreten kann; und die regelmäßige Unterstützung durch das Land kann wieder auf drei verschiedene Arten, die im § 1 unter a) b) und c) entwickelt sind, stattfinden. Die erste Art einer Förderung des Landes kann erfolgen durch die Garantirung eines jährlichen Reinerträgnisses behufs Sicherstellung der höchstens vierprozentigen Verzinsung und der innerhalb der Concessionsdauer planmäßig zu bewirkenden Tilgung des durch Ausgabe von Prioritätsobligationen oder durch Aufnahme eines Hypothekendarlehens zu beschaffenden Theiles des Anlagecapitals, also in beiden Fällen durch die Garantirung der Verzinsung der Prioritäten, oder durch directe Gewährung eines Capitals. In diesen beiden Fällen erstreckt sich die Garantie des Landes auf die Beschaffung des Bau-
capitals bis zum Höchstbetrage von 70% der als richtig anerkannten Bau-
summe. Die dritte noch regelmäßige

Betheiligung des Landes besteht in der Gewährung von Beiträgen à fond perdu mittels einmaliger Capitalzahlung, oder in Annuitäten. Wie die Herren aus dieser Ausführung ersehen, so ist die dritte, die für das Land wenigst günstige Betheiligung, weil der Beitrag, wenn er auch nicht groß ist, ein für allemal verloren wäre. Ebenso wird namentlich mit Rücksicht auf unsere heimischen Verhältnisse die Gewährung von grundbücherlich sicherzustellenden directen Darlehen auch selten vorkommen, sondern wird das Land gewöhnlich die Garantie übernehmen für 70% des Bau-
capitals in Prioritätsobligationen oder der Zinsen des Hypothekendarlehens. Das sind die verschiedenen Arten der regelmäßigen Förderung der Ausführung von Bahnen niederer Ordnung. In außergewöhnlichen Fällen aber kann sich das Land an der Capitalbeschaffung für solche Bahnen auch dadurch betheiligen, daß dasselbe entweder eine Reinertragsgarantie bezüglich der zur Ergänzung des Bauaufwandes auszugebenden Prioritätsactien im Gegensaße zu den früheren, einfachen Prioritäten gewährt, oder Prioritätsbeziehungsweise Stammactien zum vollen Nennwerte übernimmt. Das wird dann geschehen, wenn die betreffende Localbahn von außerordentlicher Wichtigkeit zu sein scheint, oder wenn die Verhältnisse derartig sind, daß man sagen kann, die Bahn werde recht gut sein, im Momente aber fremdes Capital nicht zu haben ist, wo man aber durch genaue Studien sich überzeugt hat, daß es nichts macht, wenn das Land ein weiteres Opfer bringt, weil es sich mit Sicherheit erwarten läßt, daß die Auslage nach der natürlichen Entwicklung der Bahn wieder hereingebracht werden kann. Das ist dasjenige, was im § 1 bezüglich der Garantiebeschaffung gesetzlich statuirt wird. Jeder derartige Credit des Landes ist, wie im § 2 fixirt wird, an die Voraussetzung gebunden, daß die Nothwendigkeit und Nützlichkeit des beabsichtigten Eisenbahnbaues vom Standpunkte der Landesinteressen durch einen Landtagsbeschluss anerkannt wird und zweitens, daß auch noch von anderer Seite ein Interesse an dem Zustandekommen der Bahn an den Tag gelegt und Opfer gebracht werden, nämlich von den Interessenten und dem Staate, oder von beiden gemeinsam, oder seitens eines dieser beiden Theile allein und zwar entweder 1.) nach Maßgabe des Erfordernisses für den Bahnbau einzuzahlende Beiträge zu dem durch den Landesauschuss anerkannten Bauaufwande in der Höhe von wenigstens fünf und zwanzig Prozent à fond perdu, oder gegen Übernahme von Actien des Unternehmens zum vollen Nennwerte zugesichert werden, oder 2.) die Verpflichtung übernommen wird, für den Fall, als die jährlichen Betriebsüberschüsse der in Frage kommenden Bahn zur Bedeckung des Erfordernisses für die Verzinsung, sowie für die Tilgung des Anlagecapitals innerhalb der Concessionsdauer nicht ausreichen sollten, Zuschüsse bis zu mindestens drei Achtel dieses jährlichen Gesammt-
erfordernisses zu leisten. Da completirt sich also das ganze Capital, welches aufzubringen ist, 70% hat nach § 1 gewöhnlich das Land zu übernehmen, 25% sollen früher auf diese Art gesichert werden, entweder durch directe Übernahme von Prioritäten, oder wenn $\frac{3}{8}$ des Erfordernisses für die Verzinsung, was etwas günstiger ist und ungefähr 30% beträgt, übernommen werden. Gleich vorgreifend habe ich hier zu bemerken, daß dieses Gesetz als solches ja nur den Rahmen bedeutet und als solches verpflichtet es den Landtag zu

keiner Leistung, sondern es müssen in diesem Rahmen in jedem einzelnen Falle die betreffenden Interessenten eingefügt werden. Jeder einzelne Fall muß geprüft werden und dem Landtage bleibt dann in jedem Falle die Entscheidung darüber, ob er von den Facultäten dieses Gesetzes Gebrauch machen will oder nicht, und zwar wird diese Prüfung umso leichter sein, als einem jeden einzelnen Projecte zwei Vorprüfungen vorausgehen werden, indem es zuerst vom Landesaussschusse einer eingehenden Erörterung unterzogen, dann vom Eisenbahnrathe in fachmännischer Weise untersucht und hierüber ein Gutachten abgegeben werden wird, und erst auf Grundlage dieser Vorberathungen wird der Landtag zu entscheiden haben, ob er gewillt ist, von den Facultäten dieses Gesetzes Gebrauch zu machen. Ich führe dies als etwas Besonderes an, damit man sieht, daß mit großer Vorsicht vorgegangen werden wird und daß große Opfer nur nach reiflicher Prüfung der Verhältnisse und nur dort gebracht werden sollen, wo sie gerechtfertigt erscheinen.

Auf die weiteren Paragraphe glaube ich in diesem Momente nicht eingehen zu sollen, behalte mir aber vor, darauf zurückzukommen, falls durch Bemerkungen aus der Mitte des hohen Hauses ein Anlaß hiezu geboten werden sollte, nachdem die weiteren Bestimmungen an und für sich vollkommen klar sind und durch den Wortlaut derselben ohnehin jedem Herrn bekannt ist, was für Motive in dem betreffenden Paragraphe zur Durchführung gelangen. Besonders wichtig ist § 9, welcher davon handelt, was alles der Beschlusfassung des hohen Landtages vorbehalten bleibt und ebenso § 10, wo von der Durchführung der diesfalls von dem hohen Landtage gefassten Beschlüsse die Rede ist.

Ich habe schon erwähnt, daß meritorische Änderungen an dem Gesetze nicht vorgenommen worden sind, wohl aber ist dies in einem gewissen Grade bei dem Organisationsstatute des Landeseisenbahnrathe der Fall gewesen, und ich sehe mich veranlaßt, in dieser Beziehung eine etwas eingehendere Erörterung dem Statute, wie es im Anhange zum Gesetze vorliegt, zu widmen. Beim Statute hat man sich ebenfalls, wie bei dem Gesetze, gegenwärtig gehalten, daß es sehr wünschenswert sei, daß dasselbe in möglichster Congruenz mit den bereits vorhandenen Statuten bleibe, immerhin aber hat sich bei § 1 die Veranlassung ergeben, in demselben mit Rücksicht auf unsere speciellen Verhältnisse neue passende Bestimmungen zu treffen und sind demnach Veränderungen vorgenommen worden, auf die ich jetzt des näheren eingehen muß.

Es sind von verschiedenen Seiten Abänderungsanträge zu § 1 gestellt worden, die wesentlich dahin giengen, es solle dem Landesaussschusse nur ein Vertreter im Eisenbahnrathe zugestanden werden, also außer dem Landeshauptmanne nur ein Landesaussschussbeisitzer in den Eisenbahnrathe entsendet werden, der Handelskammer auch nur ein Mitglied und diese beiden freigewordenen Stellen sollen dann der Stadt Laibach und der Landwirtschaftsgesellschaft überwiesen werden. Das war der Kern der Abänderungsanträge, die im Ausschusse gestellt worden sind. Nach langer und eingehender Besprechung sind jedoch diese beiden Anträge vom Ausschusse abgelehnt worden. Was die Vertretung der Landeshauptstadt Laibach anbelangt, so kann nicht gezeugnet werden, daß

gewisse Gründe dafür sprechen. — Es ist diesbezüglich gesagt worden, die Stadt Laibach habe ein großes Interesse an den Anschlüssen, Tarifbestimmungen usw. Andererseits ist aber gegentheilig hervorgehoben worden, daß ein solches Interesse wie die Stadt Laibach unter Umständen auch eine bestimmte Gegend am Lande haben könne, so daß man in dieser Beziehung einen Unterschied zwischen der Landeshauptstadt und den anderen Theilen des Landes nicht machen könne. Nun ein speciell Interesse der Landeshauptstadt an den Localbahnen, daß dadurch das Zugeständnis eines eigenen Vertreters gerechtfertigt wäre, ist gegenüber den anderen Theilen des Landes hier nicht vorhanden, und darum hat sich der Ausschuss nicht entschließen können, dieser Änderung Folge zu geben. Anderwärts sind die Meinungen diesbezüglich auch getheilt, so z. B. hat Prag einen Vertreter im Eisenbahnrathe, während in anderen Ländern aus den Gesichtspunkten, die ich erwähnt habe, dies wieder nicht beliebt worden ist. Ein zweiter Antrag betraf die Einräumung eines Vertreters an die Landwirtschaftsgesellschaft. In dieser Beziehung ist im Ausschusse darauf hingewiesen worden, daß ein solcher Vertreter im Eisenbahnrathe von Steiermark bereits sich befindet; andererseits ist aber geltend gemacht worden, daß die Regierung einen solchen Vertreter nur dort zugestehen gewillt sei, wo die Landwirtschaftsgesellschaft in der Gestalt eines Landesculturrathes, also einer Behörde auftritt, nicht aber, wie bei uns, bei aller Anerkennung ihrer Verdienste, als Privatgesellschaft. Es ist weiter betont worden, daß nach der Zusammenetzung des Eisenbahnrathe in Verbindung mit dem Landesaussschusse und dem hohen Landtage selbst die landwirtschaftlichen Interessen im ausgiebigem Maße vertreten sind und diese im Eisenbahnrathe und seinen Berathungen daher keineswegs zu kurz kommen werden. Es ist aber auch weiters betont worden, daß es sich nicht empfiehlt, dem Landesaussschusse einen Vertreter zu Gunsten der beiden anderen vorgeschlagenen Vertreter wegzunehmen, weil es mit Rücksicht auf das hervorragende Interesse, welches das Land in finanzieller Beziehung an dem Localbahnenwesen hat, von der größten Bedeutung ist, daß dem Landesaussschusse eine möglichst starke Vertretung zustanden werde, damit schon in den Vorstadien der Berathung alle Interessen des Landes ihre volle Berücksichtigung finden. Schliesslich aber hat sich der Ausschuss auch deshalb nicht entschließen können, diesen Anträgen stattzugeben, weil, wie die Herren aus der Vergleichung des ursprünglichen und des jetzigen Textes ersehen können, gewisse Erleichterungen in der Zusammenetzung des Eisenbahnrathe nach anderer Richtung durchgeführt worden sind. Es war ursprünglich bestimmt, daß die drei Mitglieder des Landtages aus der Mitte desselben, und ebenso, daß die Mitglieder der Handelskammer nur aus der Mitte derselben genommen werden sollten.

Diese beiden Beschränkungen sind fallen gelassen worden, indem der Ausschuss der Meinung war, daß diese Änderung eine größere Freiheit der Wahl gestatte und daß hieraus naturgemäß eine gewisse Ausgleichung der Interessen sich ergeben werde, wenn auf diese Weise die Möglichkeit geschaffen werde, Persönlichkeiten in den Eisenbahnrathe einzuberufen, welche den Interessen sowohl der Stadt Laibach als auch jenen der Landwirtschaftsgesellschaft am nächsten stehen. In Zusammenfassung

aller dieser Erwägungen ist der Eisenbahnausschuß endlich dahin gelangt, die Bestimmung bezüglich der Zusammen-
setzung des Eisenbahnratheß aus 9 Mitgliedern aufrecht zu erhalten, dem Landesauschusse die beiden Vertreter zuzusichern, eine specielle Bestimmung der Vertretung der Landeshauptstadt Laibach und der Landwirtschaftsgesellschaft aber abzulehnen. Die übrigen Paragraphe des Organisationsstatutes haben dem Eisenbahnausschusse zu einer Debatte oder zu Veränderungen keinen Anlaß gegeben; sie enthalten Bestimmungen, die an und für sich klar sind und entsprechen vollständig den analogen Bestimmungen in den Statuten anderer Eisenbahnrathe.

Mit den Ausführungen, die ich bisher vorzubringen mir die Freiheit genommen habe, habe ich von den ursprünglichen Anträgen des Landesauschusses, wie sie am Schlusse seines Berichtes vorliegen, die Anträge 1) und 2) erledigt. Der Landesauschuß aber hat damals in seinem Berichte noch einen dritten und vierten Antrag gestellt. Der dritte Antrag hat sich darauf bezogen, daß sich der hohe Landtag neuerlich zu Gunsten einer normalspurigen Localbahn Krainburg-Neumarkt, eventuell Podnart-Neumarkt in entsprechender Weise äußern möge, und der vierte, daß der Landesauschuß beauftragt werde, in der nächsten Session Anträge zu stellen, auf welche Art das für die Förderung des Baues von Localbahnen aufzubringende Erforderniß vom Lande zu decken wäre. Seitdem dieser Bericht, beziehungsweise die Anträge des Landesauschusses dem Eisenbahnausschusse zur Berathung zugewiesen worden sind, hat sich aber im hohen Hause insofern eine Veränderung ergeben, als durch den geehrten Herrn Abgeordneten der Unterkrainer Städte ein die Weißkrainer Bahnen betreffender Antrag eingebracht worden ist. Infolge dessen schien es zweckmäßig, diese Angelegenheit bezüglich der Localbahn Neumarkt-Krainburg und bezüglich der Weißkrainer Bahnen als zusammengehörig unter einem einer separaten Berathung zu unterziehen, den vierten Antrag des Landesauschusses jener Berathung zuzuweisen und daher vorläufig von den Anträgen des Eisenbahnausschusses auszuscheiden; derselbe wird über die Anträge 3) und 4) in Verbindung mit dem Antrage des Herrn Abgeordneten Suklje in der nächsten Sitzung einen separaten Bericht erstatten und entsprechende Anträge stellen. Dafür ist es aber dem Eisenbahnausschusse zweckmäßig erschienen, einen neuen Antrag einzufügen, welcher in den Anträgen des Landesauschusses nicht enthalten war. Dieser neue Antrag steht in Verbindung mit § 10 des Gesetzes, worin die Verfügung getroffen ist, daß die Kosten für Projecte und Voranschläge von den Interessenten gegen seinerzeitige eventuelle Refundirung zu tragen sind. Nun hat sich der Eisenbahnausschuß der Überzeugung nicht verschließen können, daß es für die Interessenten schwierig sei, solche bedeutende Summen aufzubringen, und glaubt demnach mit Rücksicht auf die Praxis, die bereits wiederholt geübt wurde, daß nämlich ziemlich bedeutende Vorschüsse beispielsweise bei den Unterkrainer Bahnen den Interessenten bewilligt wurden, diese Ermächtigung des Landesauschusses verallgemeinern zu sollen und ihm zu gestatten, unter gewissen Bedingungen den Interessenten solche Vorschüsse zur Beschaffung der Voranschläge und General-Projecte gegen seinerzeitige Refundirung zu bewilligen. Was die Quelle betrifft, aus welcher diese Vorschüsse gewährt werden sollten, so

lag es nahe, hiezu nicht directe den Landesfond, sondern jenen Fond ins Auge zu fassen, welcher nach dem Beschlusse des hohen Landtages betreffend die Unterkrainer Bahnen gebildet wird, aus dem jährlichen Beitrage von 25.000 fl., der zu Eisenbahnzwecken zurückgelegt wird. Das Capital dieses Fundes soll reservirt und die Vorschüsse nur aus den Zinsen dieses Capitals bestritten werden. Das ist die Summe der Erwägungen, welche den Eisenbahnausschuß dahin gebracht haben, diesen dritten Antrag zur Annahme zu empfehlen. Zum Schlusse dieser Ausführungen sei es mir also gestattet, im Namen des Eisenbahnausschusses folgende Anträge dem hohen Hause vorzutragen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Dem angeschlossenen Gesetzentwurfe betreffend die Förderung der Bahnen niederer Ordnung wird die Genehmigung ertheilt.

2.) Das Organisations-Statut für den krainischen Landeseisenbahnratheß wird genehmigt.

3.) Der Landesauschuß wird ermächtigt, die Verfassung von Plänen und Kostenvoranschlägen von Bahnen niederer Ordnung dadurch zu unterstützen, daß den betreffenden Interessenten gegen seinerzeitige Refundirung aus dem Anlagecapital unverzinsliche Darlehen aus dem gemäÙ Landtagsbeschlusse vom 25. November 1890 anzusammelnden Eisenbahnfonde gewährt werden; doch dürfen hiezu nur die vom bezüglichen Capitale anerlaufenen Interessen verwendet werden.

1.) Naslednjemu načrtu zakona o pospeševanji železnic nižje vrste se pritruje.

2.) Organizacijski statut za kranjski deželni železnični svet se potrjuje.

3.) Deželni odbor se pooblašča, napravo načrtov in prevdarkov o troških za železnice nižje vrste na ta način podpirati, da dovoli udeležencem brezobrestna posojila iz železniškega zaklada, kateri se nabira vsled sklepa deželnega zbora z dne 25. novembra 1890. l. — in to pod tem pogojem, da se posojilo svoječasno vrne iz stavbenega zaklada, v ta namen se pa smejo porabiti le obresti omenjenega zaklada.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo v nadrobno razpravo; mislim, da ni treba, da bi gospod poročevalec prečital vsak paragraf, temveč predlagam, da se postopa kakor pri lovskem zakonu, da torej gospod poročevalec samo paragrafe skliče in ako se nihče pri dotičnem paragrafu ne oglasi k besedi, zmatral bom, da ga je visoka zbornica sprejela. Ker vidim, da je visoka zbornica s tem zadovoljna, bo gospod poročevalec na ta način postopal.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

(Skliče §§ 1—12 uvod in naslov načrtanega zakona — priloga 82. — ki obveljajo brez debate v drugem in tretjem branji. — Ruft die §§ 1—12, Titel und Eingang des Gesetzentwurfes — Beilage 82

— auf, welche ohne Debatte in zweiter und dritter Lesung angenommen werden.)

Ich übergehe zum Organisationsstatut.

§ 1!

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar se je oglasil k besedi.

Poslanec Hribar.

Visoka zbornica! Jaz sem že v odseku naznanil, da bom stavil izpreminjevalen predlog. Moj predlog je ta, da naj bi se uvodni stavek § 1. organizacijskega načrta glasil takole: „Deželni železnični svet obstoji iz 10 članov in sicer: — Der Landeseisenbahnrath besteht aus 10 Mitgliedern und zwar:“

Potem akceptujem točki a in b; za lit. c pa predlagam, naj se ta odstavek glasi: „c) iz jednega na predlog trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko, jednega na predlog c. kr. kmetijske družbe Kranjske in jednega na predlog občinskega sveta deželnega stolnega mesta Ljubljane poklicanega člana in . . . c) aus je einem über Vorschlag der Handels- und Gewerbekammer für Krain, der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft und des Gemeinderathes der Landeshauptstadt Laibach berufenen Mitgliedes, und . . .“

Dovoljeno mi bodi, da svoj predlog na kratko utemeljim s sledečimi razlogi.

Častiti gospod poročevalec železniškega odseka je že sam pripovedoval, da sta kmetijska družba Štajerska, kakor tudi c. kr. deželni kulturni svet Češki zastopana v železniškem svetu. Meni se zdi, da je čisto opravičeno, da ima, ako se dajeta trgovinski in obrtni zbornici v železniškem svetu dva zastopnika, svojega zastopnika v tem svetu tudi tista družba, katera zastopa kmetijstvo v deželi. Naglašalo se je, da naj ima trgovinska zbornica zaradi tega dva zastopnika v železniškem svetu, ker ona zastopa trgovinski in obrtni stan, ali to ne gre ločiti. Trgovinska in obrtna zbornica je ob jednem zastopnica obeh stanov, in član, ki se bo poklical v železniški svet, bo imel zastopati trgovino in obrt. Gotovo je važno, da je v železniškem svetu zastopana trgovinska zbornica; nič manj važno pa je, da je zastopana v njem tudi kmetijska družba. Ako je častiti gospod poročevalec opomnil, da vlada želi dati zastop v železniškem svetu samo korporacijam, ki imajo tak statut, kakor ga imajo c. kr. deželni kulturni sveti, moram temu odločno oporekati; kajti kmetijska družba Štajerska je ravnotako ustanovljena kakor Kranjska in je vendar takoj dobila svojega zastopnika, ko se je bil železniški svet sestavil. Zakaj pa bi to ne bilo prav? Dokler se pri nas ne napravi deželni kulturni svet, je kmetijska družba jedina zastopnica kmetijstva, kajti ona daje vladi tista poročila, kakor drugodi c. kr. deželni kulturni sveti. Dokler se statut ne spremeni, ostane kmetijska družba zastopnica kmetijstva.

Ako se navaja, da bo itak deželni zbor poslal v železniški svet svoje zastopnike po kurijah, in da bota potem zastopnika iz kmetske kurije in iz kurije

veleposestnikov takorekoč samo po sebi zastopnika kmetijstva, potem je to — dovoljeno mi bodi, da se tako izrazim — nekako zofistično utemeljevanje. Resnično je, da bota v železniškem svetu zastopnika kmetske kurije in iz kurije veleposestnikov; ali ta dva bota, če sta izvoljena iz sredine visoke zbornice, zastopala deželni zbor. Seveda je dovoljeno, da se smejo izvoliti tudi drugi, ki niso člani deželnega zbora; ali videli smo v finančnem odseku, da je večina gospodov tega mnenja, da se morejo prav za prav članovi deželnega zbora voliti v železniški svet, in skorej z matematično gotovostjo se sme pričakovati, da bo visoka zbornica volila zastopnike svoje iz svoje srede. Vsekako je pa želeti, da je železniški svet, kateri ima biti nekaj posve-tovalni organ za obravnave in sklepe visokega deželnega zbora, sestavljen na kolikor mogoče široki podlagi, da nimajo samo tisti gospodje v njem glas, ki imajo tako ali tako priliko oglašati se pri posvetovanjih v visokem deželnem zboru. Meni se zdi prav za prav neprimerno, da bo deželni zbor po šestih članovih zastopan, ker morejo ti že tako razpravljati stvari v deželnem zboru samemu in bodo dobro poučeni o njih. Vender v tem oziru nečem staviti nobenega predloga, ker bi, kolikor poznam mnenja častitih gospodov tovarišev, težko z njim prodr.

Vsekako je želeti, da ima kmetijska družba kot zastopnica kmetijstva v železniškem svetu svojega zastopnika. Ta korporacija je jako važna. Deželni železniški svet se bo imel posvetovati o železnicah, katerih zgradba bi bila priporočljiva. Imela bo dalje nasvete staviti glede tarif in drugih v železnicami v tesni zvezi stoječih naprav. Verjeti pa mi morete, da ima naš kmetovalec pravico istotako gledati, da se železnične proge zidajo njemu na korist, kakor trgovec. Kmetijstvo pri nas še ni tako razvito kakor drugod in torej moramo gledati na kmete, da jim zidamo take železnice, ki bodo služile za eksport njegovih pridelkov in da pospešujemo kmetijstvo pri tarifnih gledé izvažanja pridelkov. Zaradi tega je opravičeno, da se dá kmetijski družbi zastopnika v železniškem svetu, istotako kakor sta jednako zastopana kmetijska družba Štajerska in c. kr. deželno-kulturni svet Češki v železniških svetih dotičnih dežel.

V drugem meri moj spreminjevalni predlog na to, da se dá v železniškem svetu zastopnika tudi mestnemu zastopu Ljubljanskemu. Zakaj pa ima mesto Ljubljansko interes, da je zastopano v železniškem svetu?

Kot glavno mesto dežele naše mora pred vsem na to težiti, da se ves promet v deželi kolikor mogoče obrne do njega. Poglejte druga glavna mesta po Avstrijskem in videli bote, da povsodi vlada ta težnja. Zaradi tega mora vendar tudi imeti priliko, da se o tarifnih postavkih, ki se imajo uvesti pri novih železničnih podjetjih sliši njegov glas, kajti od tega je zelo odvisno, kako se uvede tarife in kako naj bi se skušalo večji promet pritegniti mestu Ljubljanskemu. Tudi zato je važno, da je mesto Ljubljansko zastopano v železniškem svetu, ker bo najberž, kakor pri Dolenjski in Kamniški

železnici, večkrat prilika, posvetovati se gledé podpor za železnice. To so bili razlogi, ki so me napotili, da sem predlagal spremembo tega paragrafa.

Ker pa je potrebno, da se jeden zastopnik v železniškem svétu ohrani trgovinski zbornici in ker bi sicer ne bilo prostora za zastopnika kmetijske zbornice in deželnega stolnega mesta, katera sem predlagal, zaradi tega sem si uvod § 1. organizacijskega štátuta dovolil tako spremeniti, da sem predlagal, naj deželni železniški svét obstoji iz desetih mesto iz devetih članov. Deset članov za deželni železniški svét ni preveč, ker je to jako važna korporacija. Drugod imajo deželni železniški svéti po 14 članov. Čem več bo v našem železniškem svétu veščakov, ki se zanimajo za železniške zadeve na Kranjskem in za gospodarski razvoj naše dežele, temveč mnenj se bo čulo in tem lažje bo pravo zadeti. Ako se moj predlog sprejme, se s tem nikomur ne bo krivica godila in zaradi tega prosim, da izvolite pritrditi predlogu, kateri sem stavil.

Deželni glavar.

Gospodje ki podpirajo predlog gospoda poslanca Hribarja, izvolijo ustati.

(Podpre se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec župan Grasselli ima besedo.

Poslanec Grasselli.

Visoka zbornica! Podpiram toplo predlog gospoda predgovornika, tovariša Hribarja, ker obseza ta predlog tudi izpolnitev naročila, katero mi je dal zastop deželnega stolnega mesta, ki je sklenil v svojej seji dné 8. t. m., da mi je poskrbeti za to, da se visokemu deželnemu zboru predlaga in priporoča, da bodi deželno stolno mesto v deželnem železniškem svétu zastopano po jednom članu, katerega voli občinski svét iz svoje srede.

Da ni neopravičena ta želja deželnega stolnega mesta oziroma zastopa njegovega, to je dokazal že gospod predgovornik, in jaz moram le še dostaviti, da imamo tudi v tem oziru že precedens pri drugih železniških svétih; dalje pa se smatram dolžnim, opozoriti zlasti na to, da ima deželno stolno mesto gotovo izredno velik interes na tem, da je zastopano v železniškem svétu in to zaradi tega, ker po zakonskem načrtu, kateremu je ravnokar pritrdila visoka zbornica, prevzame dežela bremena in dolžnosti, pri katerih deželno stolno mesto, kakor je gospodom znano, participira v jako veliki meri.

Zaradi tega, gospoda moja, pač ni zameriti zastopu mesta Ljubljane, da se poteza, dobiti zastopstvo, dobiti svoj glas v deželnem železniškem svétu.

Število članov železniškega svéta se bo vsled predloga častitega gospoda predgovornika za jednega pomnožilo, zato pa bota zastopani dve korporaciji, katerima gre gotovo tudi glas v takih stvareh,

tikajočih se deželnega razvoja, in sicer odločilen glas. Le z ozirom na to, da se glasi sklep občinskega svéta drugače kakor pa predlog mojega gospoda predgovornika, in z ozirom na to, da se meni tékst ravno 4. točke § 1., namreč tékst pod črko d) in tudi pod črko c) sam ob sebi ne zdi popolnoma jasen, bi se jaz osmelil, predlagati tukaj neko spremembo in sicer to-le. V načrtu, ki ga nam predlaga častiti železniški odsek, se glasita lit. c) in d):

„c) iz 2 na predlog trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko poklicanih članov, in

d) iz jednega člana, ki se na predlog upravnega svéta Dolenjskih železnic pokliče iz njegove srede.“

Tudi častiti gospod tovariš Hribar je sprejel to besedilo v svoj spreminjevalni predlog in pravi, da je sestaviti železniški svét iz jednega „na predlog kmetijske družbe in jednega na predlog trgovske zbornice poklicanega člana“. Moram reči, da imam nekaj pomislek proti temu besedilu. Zdi se mi namreč, da se dotični korporaciji ne prizna pravica izvoliti zastopnika, temveč da se ji prizna samo pravica ga predlagati, ne da bi bil železniški svét dolžan, tega zastopnika sprejeti, oziroma „poklicati“, nego železniški svét — jaz mislim vsaj, da bo to tista korporacija, ki bo o tem odločevala — bo dotičnega zastopnika tudi lahko odklonil in zahteval koga drugega, ki mu je bolj po godu. In z ozirom na to, da je kaj takega po mojem mnenji mogoče, in ker je sklep občinskega svéta ljubljanskega jasnejši in bolj ustreza nameri korporacije, ki zastopana biti želi v železniškem svétu, zato mislim, da bi bilo umestno spremeniti predlog gospoda poslanca Hribarja v tem zmislu, da bi se glasil dotični stavek:

„c) iz jednega člana, katerega voli trgovska in obrtniška zbornica kranjska, iz jednega člana, katerega voli c. kr. kmetijska družba kranjska, in iz jednega člana, katerega voli občinski svét deželnega stolnega mesta Ljubljane.“

Seveda se mora slično predrugačiti tudi nemški tékst, ki bi se imel glasiti:

„c) aus je einem von der Handels- und Gewerbekammer für Krain, von der k. k. krain. Landwirtschaftsgesellschaft und vom Gemeinderathe der Landeshauptstadt Laibach gewählten Mitgliede.“

Priporočam torej visoki zbornici ta predlog in pristavljam le še, da bom eventuelno, ako bi moja stilizacija ne predrla, popolnoma pridružil se predlogu častitega gospoda tovariša Hribarja, s čemur mislim, da ne prekoračim svojega pooblastila.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati. (Podpre se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je v debati.

K besedi se je oglasil eksclenca poslanec gospod baron Schwegel.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Die Anträge des Herrn Abgeordneten für Laibach haben im Eisenbahnausschusse eine eingehende Besprechung erfahren und wesentlich mit Rücksicht auf die Anschauungen, die hier von der entgegengegesetzten Seite zum Ausdruck gebracht wurden, möchte ich mir erlauben, einige wenige Gesichtspunkte denjenigen beizufügen, die zur Aufrechterhaltung des Antrages des Eisenbahnausschusses, welcher von dem Herrn Referenten bereits zum Vortrage gebracht wurde, bestimmend waren. Es wird in erster Reihe oder als Consequenz der übrigen Modificationen beantragt, daß die Anzahl der Mitglieder des Eisenbahnrathes von 9 auf 10 erhöht werde; ferner wird eine Änderung beantragt bezüglich der Bestimmung des § 1 c, wo es heißt, daß 2 Mitglieder über Vorschlag der Handels- und Gewerbekammer für Krain in den Eisenbahnrath berufen werden sollen, während nach dem Antrage des Herrn Abgeordneten Fribar nur ein Vertreter der Handels- und Gewerbekammer, ein zweiter Vertreter der Landwirtschaftsgesellschaft und ein dritter der Stadtgemeinde Laibach eingeräumt werden soll. Das sind die Abänderungen, welche hier beantragt werden und bezüglich welcher ich in erster Reihe, was die Landwirtschaftsgesellschaft betrifft, hervorheben möchte, daß im Eisenbahnausschusse darauf hingewiesen wurde, wie durch das Organisationsstatut, das hier vorliegt, das Interesse der Landwirtschaft und Landwirtschaftsgesellschaft schon in vollkommen ausreichender Weise vertreten erscheint, während bezüglich der Interessen der industriellen, gewerblichen und commerciellen Kreise diese Vertretung noch nicht als eine für alle Fälle ausreichende bezeichnet werden kann. Wenn wir im Absätze b) die Bestimmung acceptirt haben, daß nach Curien gewählt wird, so ergibt sich die Folge, daß aus dieser Wahl je ein Vertreter des Großgrundbesitzes und der Landgemeinden hervorgehen wird, welche beide die landwirtschaftlichen Interessen in erster Reihe im Auge haben werden. Wenn Sie ferner erwägen, daß unter den 3 Mitgliedern des Landesauschusses ganz gewiß auch mindestens ein Vertreter der gleichen Interessen einberufen werden wird, so unterliegt es keinem Zweifel, daß auf diese Weise die landwirtschaftlichen Interessen mindestens durch 3 Mitglieder in entschiedener Weise zur Vertretung gelangen. Sollten Sie diesen Grundsatz z. B. auf die gegenwärtige Organisation des Landesauschusses anwenden, so würde es sich da von selbst ergeben, daß sogar der Präsident der Landwirtschaftsgesellschaft Mitglied des Eisenbahnrathes wäre, weil er gleichzeitig der Referent in Eisenbahnangelegenheiten im Landesauschusse ist und es unterliegt also kaum einem Zweifel, daß, was die Vertretung der landwirtschaftlichen Interessen anlangt, durch dieses Statut dafür reichlich vorgesorgt ist. Anders steht es mit der Vertretung der commerciellen und industriellen Interessen. Wenn irgend ein Stand auf die Entwicklung des Eisenbahnwesens einen maßgebenden Einfluss auszuüben, beziehungsweise seine diesbezüglichen Anschauungen im Eisenbahnrathe zum Ausdruck zu bringen berechtigt ist, so ist es gewiß derjenige, der in erster Reihe am Verkehr interessiert ist, das ist der kaufmännische Stand, und es ist ganz leicht möglich, daß wenn die Handels- und Gewerbekammer nur durch ein Mitglied vertreten wäre, der kaufmännische Stand ganz unvertreten bliebe, weil

die Wahl der Handels- und Gewerbekammer sehr leicht auf einen Vertreter aus den industriellen oder gewerblichen Kreisen fallen könnte und so dem Handelsstande die Vertretung eigentlich entzogen würde. Nur die Rücksicht auf die Wichtigkeit der Interessen, welche für eine gleichmäßige Vertretung des Handels und der Gewerbe im Eisenbahnrathe sprechen, rechtfertigt die Berufung von zwei Mitgliedern aus dieser Körperschaft. Es ist der Antrag gestellt worden, einen Vertreter der Landeshauptstadt Laibach in den Eisenbahnrath zu berufen. Meine Herren! Ich glaube nicht erst betonen zu müssen, daß ich in keiner Angelegenheit, wo es sich um die Interessen der Landeshauptstadt Laibach handeln würde, in letzter Reihe stehe, sondern ich würde die Interessen der Stadt Laibach bei jedem Anlasse in die Hand nehmen und mich wärmstens dafür einsetzen, ich glaube aber nicht, daß in diesem Falle die Frage so steht. Laibach ist bereits in der glücklichen Lage thatsächlich ein Knotenpunkt im Eisenbahnverkehr von solcher Bedeutung zu sein, daß gewiß den Interessen des Verkehrs von Laibach aus nach allen Richtungen schon Rechnung getragen ist und daß schwerlich in dieser Beziehung wenigstens für die allernächste Zeit ein weiteres Bedürfnis des Verkehrs mit Rücksicht auf den unmittelbaren Anschluß an die Landeshauptstadt in Erwägung zu ziehen sein wird. Wenn man davon spricht, daß die Landeshauptstadt an den Tarifen ein Interesse hat, so ist das gewiß richtig; aber in erster Reihe ist an der Tarifpolitik der gewerbliche, kaufmännische und landwirtschaftliche Interessentenkreis betheiligte und soweit dieselben im Eisenbahnrathe vertreten sind, wird meiner Ansicht nach an und für sich den Interessen der Landeshauptstadt nach jeder Richtung von ihnen Rechnung getragen werden, aber die Interessen der Landeshauptstadt werden auch gerade durch Männer, welche nach dem Vorschlage des Eisenbahnausschusses den übrigen Kreisen entnommen werden sollen, nicht einen, sondern mehrere Vertreter finden, die wahrscheinlich, wenn man die gegenwärtigen thatsächlichen Verhältnisse ins Auge faßt, ganz gewiß auch in der Stadtgemeinde Laibach ihre gleichmäßige Vertretung auszuüben berufen sein werden. Was aber den Eisenbahnausschuß vielleicht mehr als alles andere bestimmt hat, an dieser Bestimmung festzuhalten, war die Rücksicht auf die ausgesprochenen Wünsche anderer Städte des Landes, welche gleichfalls eine derartige Vertretung erheischten, und wenn es nicht möglich war, einer jeden Stadtgemeinde einen solchen Wunsch zu erfüllen, und andererseits nicht zu übersehen ist, daß durch die Wahl nach Curien den Stadtgemeinden de jure eine Vertretung zugestanden wird, so werden sie sich mit der Fassung, wie sie vom Eisenbahnausschusse vorgeschlagen wird, befreunden können und ich glaube hiebei, daß die Stadtgemeinde Laibach die volle Beruhigung haben kann, daß sie innerhalb dieses Rahmens nicht in einer, sondern in verschiedener Weise ihre berechtigten Interessen zu wahren in die Lage gesetzt werden wird. Um was es sich hier handelt, ist einen unliebsamen Concurrenzkampf zu befürchten, der im ersten Augenblicke dieser Organisation nicht zum Vortheile gereichen würde. Hiebei muß ich darauf aufmerksam machen, daß das Organisationsstatut kein unabänderliches Gesetz ist und daß, wenn die Nothwendigkeit einer Vermehrung der Mitgliederzahl des Eisenbahnrathes in späterer Zeit sich herausstellen sollte, der hohe Landtag ohne Anstand in

jeder Session eine Änderung oder Ergänzung beschließen kann. Ich würde also deshalb bitten, dem § 1 des Organisationsstatutes bezüglich der Anzahl der Personen und der Kategorien, aus welchen der Eisenbahnrath berufen werden soll, Ihre Zustimmung zu erteilen. Gleichzeitig bitte ich sich für die Anschauungen auszusprechen, welche der zweite Redner, der Herr Bürgermeister von Laibach vorgebracht hat und welche dahin gehen, daß statt über Vorschlag der Handels- und Gewerbekammer die Berufung der Mitglieder durch directe Wahl der Handels- und Gewerbekammer zu erfolgen habe. Ich würde diesem Antrage beipflichten und nur bitten, die gleiche Bestimmung auch auf § 1 d) auszu dehnen, wo es dann heißen würde: „Aus einem vom Verwaltungsrathe der Unterkrainer-Bahnen aus seiner Mitte gewählten Mitgliede“. Der slovenische Text hätte zu lauten: „d) Iz jednega člana, katerega upravni svet Dolenjskih železnic voli iz njegove srede“. In diesem Sinne schließe ich mich dem Antrage des letzten Herrn Vorredners unbedingt an und glaube durch diese Darlegung nur den Nachweis erbracht zu haben, daß der Eisenbahnausschuß bestrebt war, allen Interessen, die hier in Frage stehen, unbedingt Rechnung zu tragen, und daß, wenn er trotzdem in seiner Auffassung geirrt haben sollte, es keinem Hindernisse begegnet, in jedem Augenblicke später die gewünschten Correcturen vorzunehmen, heute aber bitte ich diesen Antrag mit der Modification des Herrn Bürgermeisters Grasselli und der Ergänzung, die ich beizufügen mir erlaubt habe, anzunehmen.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca ekselence barona Schwegelna, izvolijo ustati. (Podpre se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je v debati. Gospod poslanec Grasselli se je oglasil k besedi.

Poslanec Grasselli:

Jaz moram sevêda častitemu g. predgovorniku ekselenci baronu Schwegelu hvaležen biti, da je akceptiral jeden del mojega predloga, ali jaz obžalujem, da je akceptiral le manj važni del, principijelni ali meritorični del predloga pa se mu zdi tak, da ga je moral pobijati. Jaz se ne bom spuščal v tisti tema, katerega se je dotikal častiti g. predgovornik, namreč gledé naklonjenosti napram dežel nemu stolnemu mestu, ampak jaz mislim, da ni bilo posebno prepričevalno, če je g. predgovornik druga mesta po deželi stavil v jedno vrsto z deželnim stolnim mestom. To je naposled gotovo, da bi vsako mesto, morebiti celo vsaka vas, zastopana hotela biti v železniškem svetu, kakor vsak hišni posestnik želi, da bi imel kolodvor pri svojej hiši. Ali treba preiskavati, ali je zahteva opravičena in utemeljena. Jaz odkrito rečem, da so z ostalimi določili statuta interesi drugih mest po deželi popolnoma varovani. Bojim se pa, da se ne bodo uresničile proroške besede častitega g. predgovornika, da bo interes mesta ljubljanskega zmerom dosti zavarovan, če bo zastopano zgolj po tistih zastopnikih, ki se bodo izvolili iz kurije mest in trgov; kajti zastopnika deželnega stolnega mesta bota vedno v

manjšini in jaz ne vem, ali bodo ostali mestni zastopniki tako sami sebe zatajevali, da se bodo več na nja dva ozirali, nego na bližji svoj interes. Jaz mislim, da se interes ostalih mest ne da primerjati in v jedno vrsto stavljati z onim deželnega stolnega mesta, in zato ostajem pri tem, kar je predlagal g. tovariš Hribar in kar sem podpiral jaz, da zasluži deželno stolno mesto svojega zastopnika v deželnem železniškem svetu. S tem spolnjujem sevêda tudi dolžnost, katera mi je bila naložena in prosim, da visoka zbornica sprejme predlog g. tovariša Hribarja, oziroma formalno spremenjeni moj predlog.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima končno besedo gospod poročevalec.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Ich habe schon in den einleitenden Worten die Gelegenheit gehabt, die Frage der Entsendung eines Vertreters der Stadt Laibach und der Landwirtschaftsgesellschaft in den Eisenbahnrath, wie ich glaube, in ganz objectiver Weise zu beleuchten und habe gesagt, daß richtig einige Argumente für diese Entsendung sich vorbringen lassen, daß es aber dem Eisenbahnausschuße schien, daß die Argumente, die dagegen sprechen, ausschlagend seien und daß es deswegen nicht zu einem solchen Beschlusse gekommen ist. Was heute hier vorgebracht wurde, ist nicht geeignet, mich von meiner persönlichen Überzeugung abzubringen. Was die Landwirtschaftsgesellschaft betrifft, so wird der Herr Vertreter für Laibach mir verzeihen, wenn ich seine Behauptung, daß ich sophistisch gesprochen habe, als voreilig bezeichne, weil es eine unleugbare Thatsache ist, daß die landwirtschaftlichen Interessen durch die Vertreter des Landesauschusses und des Landtages, also wahrscheinlich durch drei Mitglieder, ausgiebig vertreten sein werden; das ist eine Behauptung, die den Thatsachen entspricht und daher nicht sophistisch, — indeßnen möchte ich dies nur so nebenbei bemerkt haben. Was nun die Stadt Laibach anbelangt, so wurden für die Vertretung derselben im Eisenbahnrathe zwei Argumente vorgebracht, das erste gieng dahin, daß die Landeshauptstadt an der Tarifbestimmung ein großes Interesse habe und ihr deshalb darauf ein Einfluß gebühre; das zweite Argument aber war das, daß die Stadt Laibach einen so ausgiebigen Theil der sämtlichen Landesumlagen trage, daß diese Thatsache schon eine Vertretung gerechtfertigt erscheinen lasse. Was die Tariffrage anlangt, so hat die Stadt Laibach allerdings ein Interesse daran, aber kein größeres, als andere Theile des Landes, so z. B. hat die Stadt Laibach kein specielles Interesse an den Tarifen der Bahn Treffen-Neudegg; für die Bahnen aber, die in Laibach einmünden, z. B. die Steiner- und Unterkrainerbahn gelten ganz andere Verhältnisse, abgesehen davon, daß die Unterkrainerbahn eine Localbahn von so großer Bedeutung ist, daß eine solche im Laufe von vielen Jahren überhaupt nicht wieder gebaut werden dürfte. Ebenso scheint das Argument von der großen Quote, die die Stadt Laibach zu den allgemeinen Umlagen zu tragen hat, viel eher zuviel zu beweisen, denn

dieses Argument würde überall gelten, dieses Interesse hat die Stadt Laibach stets und könnte auf dieses Argument gestützt, überall für eine besondere Berücksichtigung plaidiren. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vsaj tudi zasluži!“) Also mein Standpunkt kann nur der sein, daß ich unbedingt an der vom Eisenbahnausschusse beantragten Fassung des § 1 festhalten muß. Was den Antrag des zweiten Vertreters, des Herrn Bürgermeisters der Stadt Laibach betrifft, so deckt er sich meritorisch mit dem Antrage des Herrn Abgeordneten Hribar, enthält aber eine Änderung, die in formeller Hinsicht von Bedeutung ist. Wenn ich auch in meritorischer Hinsicht an den Anträgen des Eisenbahnausschusses festhalten muß, so glaube ich andererseits doch der formellen Änderung, die in dem Antrage des Herrn Bürgermeisters von Laibach enthalten ist, zustimmen zu können, indem der Vorschlag nur so verstanden werden kann, daß der Landesausschuß an den Vorschlag gebunden gewesen wäre und ich bin überzeugt, daß auch der Herr Abgeordnete Hribar nur in diesem Sinne den Vorschlag verstanden wissen wollte und es wird also ganz in dem Belieben der Herren Mitglieder des hohen Landtages liegen, ob sie dieser formellen Abänderung zustimmen wollen oder nicht; aber es ist selbstverständlich, daß, wenn die von dem Herrn Bürgermeister beantragte Abänderung angenommen werden wird, auch dasjenige angenommen werden muß, was von Se. Excellenz dem Herrn Baron Schwegel beantragt wird, daß dann Alinea d lauten wird: „d) aus einem vom Verwaltungsrathe der Unterfrainerbahnen aus seiner Mitte gewählten Mitgliede“. Nach diesen Bemerkungen erlaube ich mir die unveränderte Annahme der Ausschussanträge zu empfehlen.

Deželni glavar:

Najprej pride na glasovanje predlog gospoda poslanca Grassellija, ker sega še dalje, kakor predlog gospoda poslanca Hribarja in spreminja tudi tekst organizacijskega načrta.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Ich glaube darauf aufmerksam machen zu sollen, daß wenn diese Art der Abstimmung beliebt wird, daß zuerst der Antrag des Herrn Abgeordneten Grasselli zur Abstimmung gelangt, getrennt über die meritorische und formelle Abänderung abgestimmt werden muß. Denn es kann beispielsweise Mitglieder des hohen Hauses geben, die in formeller Beziehung dem beistimmen, daß es statt „Vorschlag“ heißen soll „Wahl“, aber in materieller Beziehung dem Antrage nicht beistimmen. Ich möchte daher bitten, der Herr Vorsitzende möge die Güte haben, die Abstimmung so einzuleiten, daß zuerst über den meritorischen Inhalt und dann separat über die textuelle Abänderung, die in dem Antrage des Herrn Abgeordneten Bürgermeisters Grasselli gelegen ist, abgestimmt wird.

Poslanec Grasselli:

Prosim besede k glasovanju! Jaz mislim, da se da glasovanje prav lahko urediti tako, da bo ustrezalo nazoru častitega gospoda poročevalca in stvari sami. Jaz mislim, da ni treba glasovati o

besedilu, ampak da je glasovati samo o principu, ali se dovoli trgovinski zbornici le jeden zastopnik v železniškem svetu, oziroma najprej, ali se dovoli kmetijski družbi jeden, in jeden mestu ljubljanskemu. Če to obvelja, pride tretje vprašanje, ali se dovoli trgovinski zbornici jeden zastopnik. Ako to ne obvelja, potem pride na vrsto predlog železniškega odseka in končno štilizacija po mojem predlogu.

Deželni glavar:

Najprej bomo glasovali o predlogu, da se dá kmetijski družbi in mestu ljubljanskemu po en član v deželnem železniškem svetu. Ako se ta predlog sprejme, potem glasujemo o daljnem predlogu, da se trgovinski zbornici dovoli en član; ako visoka zbornica tudi temu pritrdi, je s tem sprejela predlog gospoda poslanca Hribarja, tako da nam bo potem glasovati le še o besedilu, katero predlaga gospod poslanec Grasselli.

Prosim torej glasovati.

Gospodje, ki hočejo, da se dovoli c. kr. kmetijski družbi in mestu ljubljanskemu po enega člana v železniškem svetu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim, da visoka zbornica glasuje o predlogu, ga se trgovinski zbornici dovoli en član. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in s tem je sprejet predlog gospoda poslanca Hribarja, namreč, da se ima uvodni stavek § 1. glasiti:

„Deželni železniški svet obstoji iz 10 članov in sicer“ in nemški „Der Landeseisenbahnrath besteht aus 10 Mitgliedern und zwar“ in ravno tako je sprejeta v meritornem oziru sprememba, katero je gospod poslanec Hribar nasvetoval k alineji c, tako, da imamo le še glasovati o besedilu, kakoršno predlaga gospod poslanec Grasselli k alineji c. Poprej pa prosim še glasovati o alineji a in b odsekovega predloga.

Gospodje poslanci, ki odobrujejo ta dva odstavka po odsekovem predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim glasovati o besedilu, katero predlaga gospod poslanec Grasselli gledé alineje c odsekovega, oziroma predloga gospoda poslanca Hribarja.

Alinea c naj bi se glasil:

„C. Iz jednega člana, katerega voli trgovinska in obrtniška zbornica kranjska, iz jednega člana, katerega voli c. kr. kmetijska družba kranjska in iz jednega člana, katerega voli občinski svet deželne stolnega mesta Ljubljane.

C. Aus je einem von der Handels- und Gewerbekammer für Krain, von der k. k. krain. Landwirtschaftsgesellschaft und vom Gemeinderathe der Landeshauptstadt Laibach gewählten Mitgliede.“

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog gospoda poslanca Grasselli-ta je sprejet. Za ta slučaj je predlagal prevzvišeni gospod poslanec baron Schwegel, da se ima alineja *d* glasiti:

„*d*. Iz jednega člana, katerega upravni svet Dolenjskih železnic voli iz njegove srede. — *d*. Aus einem vom Verwaltungsrathe der Unterfrainerbahnen aus seiner Mitte gewählten Mitgliede.“

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Der Schlußabsatz des § 1, der von keiner Seite angefochten wurde, bleibt unverändert.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Skliče §§ 2.—9., ki obveljajo brez debate. — Ruft die §§ 2—9 auf, die ohne Debatte angenommen werden.)

Wir haben also hiemit durch die Annahme des Gesetzes einerseits und des Statutes andererseits die die Anträge 1.) und 2.) des Eisenbahnausschusses erledigt und es erübrigt nur noch der Antrag 3.); ich glaube nicht, daß es nothwendig ist, denselben nochmals zu verlesen. (Klici: — Rufe: „Nein!“)

Deželni glavar:

Gospodje, ki pritrjujejo tretjemu odsekovemu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

S tem je ta točka rešena.

Usojal bi se predlagati, da izpustivši 8. točko, prestopimo takoj na 9. točko *a—e*, ki bodo predmet tajne seje.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Prekinem torej javno sejo, ki se bo nadaljevala ob 4. uri popoldne.

(Seja prestane ob 1. uri popoldne in se zopet nadaljuje ob 4. uri 40 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 1 Uhr Nachmittag unterbrochen und um 4 Uhr 40 Minuten Nachmittag wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Konstatujem sklepčnost visoke zbornice.

Prosim gospoda poročevalca iz tajne seje, da prečita sklepe, storjene v tajni seji gledé

- a) gledé zboljšanja užitkov primariju dr. Edo Šlajmerju (k prilogi 77.);
- b) o prošnji hišnega zdravnika v deželni prisilni delalnici dr. Josipa Vošnjaka za določitev pokojnine;
- c) o letnem poročilu § 10., marg. št. 2.: organizacija deželnih uradov;
- d) o prošnji deželnih služabnikov za vstevanje pokojnine;

- e) o prošnji stavbinskega podjetnika Gustava Tönniesa v Ljubljani za rešitev glediškega stavbinskega računa;

Poročevalec Povše:

V tajni seji se je sklenilo:

„1.) Deželnemu primariju dr. E. Šlajmerju zviša se njegova osobna doklada od 200 gld. na 1000 gld.

2.) Gospodu deželnemu primariju v deželni prisilni delalnici dr. Vošnjaku dovoljujete se dve petletnici v plačo in pokojnino vstevši, proti temu, da odpade njegova sedanja osebnostna doklada v enakem znesku 100 gld. Z ozirom na njegovo mnogoletno uspešno delovanje kot primarij in deželni odbornik, odmeri se mu nadnormalno pokojnino v znesku 600 gld.

3.) Poročilo deželnega odbora o § 10. marg. št. 2. letnega poročila jemlje se na znanje.

Podelitev naslova in značaja tajnika I. razreda — tajniku II. razreda g. Jožefu Pfeiferju se odobruje ter deželni odbor pooblašča, da mu odmeri pokojnino na podlagi plače tajnika I. razreda, znašajoče 1800 gld., toda le s pogojem, da do svojega upokojenja zadovoljilno službuje.

4.) Deželnim služabnikom se petletnice vračunijo v pokojnino, ako do svojega upokojenja zadovoljilno službujejo.

5.) Deželni odbor se pooblašča, da pri zgradbi deželnega gledališča kot konvencionalno globo pridržani znesek 10.800 gld. firmi G. Tönnies izplača s tem pogojem, ako se firma odpove svojim iz računskih diferenc nastalim tirjatvam v znesku 6573 gld., katere zahteva nasproti kolavdacijskem izidu, in da so s tem popolnem poravnane vse difference.

Če firma te ponudbe ne sprejme, potem se ji prepušča, da dožene svoje zahteve tako glede globe, kakor glede dozdevnega višjega zaslužka v pravnem potu.“

Deželni glavar:

Na vrsto pride sedaj točka 7. a) dnevnega reda.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Prosim, da bi ob jednom smel tudi poročati o točki 9 e.

Deželni glavar:

Ker gospod poročevalec želi, se bode skupno poročevalo o točkah.

7. a) o prošnji katoliškega delavskega društva v Ljubljani za omejitev nekaterih del prisiljencev;

7. a) über die Petition des katholischen Arbeitervereines in Laibach um Einschränkung einiger Arbeiten der Zwänglinge;

9. e) o prošnji občinskih predstojnikov v Zgornji Šiški, Št. Vidu in Ježici, da bi

se delavci in delavke iz teh občin ne sprejemali v c. kr. tobačno tovarno.

9. e) über die Petition der Gemeindevorsteher von Ober-Schischka, St. Veit und Jeschza um Nichtaufnahme von Arbeitern und Arbeiterinnen aus diesen Gemeinden in die f. f. Tabak-Fabrik.

Poročevalec ces. svetnik Murnik :

Upravnemu odseku je bila izročena prošnja slov. kat. društva, ki se naslanja na nastopno resolucijo, sklenjeno na shodu tega društva: (bere: — liest:)

„Ker je izvrševanje javnih del po kaznjencih nedvomno v veliko gmotno škodo poštenih prostih delavcev; ker s tem, da delajo kaznjenci dela, ki morajo biti plačana, odtegujejo delo in zaslužek poštenim in prostim delavcem, ki morajo biti vsled tega brez dela in kruha; in ker je s tem, da delajo kaznjenci za plačo, ob kateri delavec živeti ne more, zaprta vsaka pot delavcem do izboljšanja plač: izreka današnji javni društveni shod kat. delavskega društva, da naj se prepove vsako javno izvrševanje javnih, to je stavbinskih, prometnih in obrtnih del po kaznjencih v korist prostih delavcev. Kaznjencem naj se prepuščajo samo taka dela, katera na noben način ne morejo škodovati od dela živečim ljudem.

Ker je beda brezposelnih delavcev grozna in tira marsikoga v pogin, dovoljuje si prositi slovensko katoliško delavsko društvo visoki deželni zbor, da bi isti blagohotno hotel njemu podrejenim kaznjencem prepovedati taka dela, katerih izvrševanje po kaznjencih škoduje prostim delavcem.“

Iz te prošnje je razvidno, da, če bi se tolmačila tako, kakor se glasi, ne spada niti pred deželni zbor, niti pred deželni odbor, ker govori o kaznjencih, o katerih nima ničesa sklepati deželni zbor, temveč le sodišče, ali ker je prišla pred visoko zbornico, je smatrati, da so mislili prositelji na prisiljence.

Kar se tiče prisilne delalnice, oziroma onih, ki se vanjo oddajejo, je namen prisilne delalnice, da morajo prisiljenci delati. Visoki deželni zbor je večkrat o tej stvari sklepal in je v seji dne 12. maja l. 1893. ponovil v seji dne 5. aprila l. 1892. storjeni sklep. Ta sklep se glasi: „Deželnemu odboru se naroča, da tudi v prihodnje strogo dela na to, da se prisiljenci kolikor mogoče v najobilnejši meri uporabljajo za dela zunaj zavoda“.

Deželni odbor je z ozirom na ta sklep, dalje z ozirom na sklep, kakor je bil citovan v sklepu iz l. 1893., dalje na sklepe iz l. 1886. in 1887. — vodstvu prisilne delalnice dal strogo naročilo, da se mora vsaka konkurenca s tukajšnjimi obrtniki popolnoma izpustiti, in da prisiljenci ne smejo izvrševati drugih obrtnih del, nego kar potrebujejo sami, oziroma tudi taka društva, ki so dobrodelna in nabirajo denar za razne uboge. To se tudi tako vrši, kakor je visoka zbornica gotovo razvidela iz poročil, ki se jej vsako leto predlagajo. Torej je bilo doslej načelo visoke zbornice, da prisiljenci ne smejo kon-

kurenca delati tukajšnjim obrtnikom in naravno je bilo naročilo deželnega odbora, da morajo druga dela delati. To se je tudi doslej vršilo. (Bere: — liest):

„Ker se mej prisiljenci, kateri se pošiljajo v deželno prisilnico, nahajajo večinoma navadni delavci — tlačani — umevno je, da se zamorejo le kot tlačani uporabiti.

Odpošilja se vsako leto po več oddelkov iz Ljubljane na deželo, kjer so delali pri zgradbi železnic, cest i. t. d.

Deloma delajo tudi pri poljedelstvu, zlasti na poljih, katera je prisilna delalnica v to svrhu vzela v najem. Lansko leto se je vpeljala na zavodnih vrtilih trtnica, pri kateri se zopet precej delavcev porabi.

Lansko leto kupila se je od Dolenjskih železnic gramozna jama, kjer se dobiva pesek in gramoz, ter se v prid delalničnega zaklada prodaja stavbnim podjetnikom, in nakupila se je tudi jedna njiva od Elije Predoviča, kjer se bo letos razširila trtnica, in pozneje istotako kopal gramoz in pesek.

Ker se pri teh opravilih ne morejo porabiti vsi prisiljenci, pošiljajo se deloma tudi v mesto na delo pri zgradbah in stavbah, osobito kot tlačani pri lastnih deželnih stavbah. Sicer pa tukajšnji stavbni podjetniki čestokrat pridejo prisiljence za tlačane iskat, ker prostih delavcev dovolj ne dobe. Zlasti ob košnji in v jesen pozgube se prosti delavci na poljska dela, in stavbni podjetniki so primorani si za te slučaje preskrbeti kaznjence ali prisiljence, ali pa celo furlanske, torej inozemske tlačane.“

Prositelji pa tukaj prosijo, da bi ne smeli prisiljenci delati ne samo pri stavbnih in obrtnih, ampak tudi sploh ne pri navadnih delih. Ako bi se to strogo izvrševalo, bi ne bili prisiljenci prav za prav za nobeno delo, in namen, katerega ima prisilna delalnica, bi se ne mogel doseči. Detenirani bi bili samo, da bi jedli in spali. Če se to tako misli, in soditi je, da je v prošnji tako mišljeno —, da se prisiljencev ne sme pošiljati na nikako delo, potem bi pa tukajšnji delavci tudi ne mogli zadostovati zahtevam, katere stavljajo stavbni podjetniki, ker se od teh velikokrat sliši, da ne morejo tukajšnjih delavcev dobiti. Zgodilo se je tudi letošnjo zimo, ko smo imeli veliko snega v mestu, da ni bilo dobiti zadosti delavcev. Pa tukaj nastane še drugo vprašanje. Ali morejo delavci, ki so v Ljubljani, po pravici zahtevati, da smejo le oni v Ljubljani delati? Jaz sem v upravnem odseku povdarjal, da to ni popolnoma upravičeno. Sliši se tudi iz raznih ali prav za prav iz vseh krajev na deželi, da mnogokrat naš kmet nima delavcev, tudi za drag denar ne in da je tako daleč prišlo, da so hlapci in dekle prav za prav gospodarji, pravi gospodar pa jih mora ubogati, ker posli prevelike zahteve stavljajo glede plačil, katerih kmetje z ozirom na nizke cene, ki jih imajo pridelki, ne morejo zmagovati. To se je obravnavalo v upravnem odseku in tako utemeljevalo, kakor sem jaz čast imel povedati visoki zbornici.

Malo pozneje je prišla prošnja občinskih predstojnikov v Zgornji Šiški, St. Vidu in Jezici, da bi se delavci in delavke iz teh občin ne sprejemali v

c. kr. tobačno tovarno. Prosilci pravijo skorej tisto, kar sem jaz prej rekel, namreč (bere: — liešt:)

„Koliko se lepega sena pokvari, ker gospodar ni mogel o pravem času dobiti dovolj koscev in delavk za sušenje pokošene trave. Istotako je z obdelovanjem na njivah. Ker vse drvi v mesta in tovarne, primoran je gospodar dovoljevati visoke plače hlapcem in deklam, ki pa so dokaj manj pridni, kakor so bili posli pred 30 leti, ker se je posel čutil dolžnega, skrbeti za svojega gospodarja. Tega sedaj ni več, ampak nastale so tako obupne razmere, da smo gospodarji dejansko ne le odvisni od poslov, ampak da smo mi sužni teh, ker na vsak mali opominj takoj dobi gospodar oster odgovor od posla, da gre, ter da naj ga izplača, in ako se gospodar noče izpostaviti nevarnosti, da bo o največjem delu sam na težavni kmetiji, mora lepo molčati in surovega posla še prositi, da ostane pri hiši. Take razmere so neznosne in ni čuda, da blagostanje kmetij propada od leta do leta.“

Te besede gotovo najbolj opravičujejo misel upravnega odseka, da ta prošnja ni utemeljena in da delavci, če tudi niso v Ljubljani pristojni, lahko v najožji bližini ljubljanski dobijo dosti dela. Z ozirom na to, si usojam v imenu upravnega odseka o prošnji kat. del. društva v Ljubljani za omejitev nekaterih del prisiljenec navetovati nastopni predlog:

Visoki deželni zbor skleni:

„Prošnja se ne more uslišati.“
(Obvelja. — Angenommen.)

Kar se tiče prošnje občinskih predstojnikov v Zgornji Šiški, Št. Vidu in Ježici, da bi se delavci in delavke iz teh občin ne sprejemali v c. kr. tobačno tovarno, iz katere sem ravnokar glavne točke prečital, pa gre prošnja na to: „da bi visoki deželni zbor izposloval od visoke c. kr. vlade, da se ne bi toliko delavcev osobito delavk sprejemalo v delo v c. kr. tobačni tovarni, da bo nam (kmečkim gospodarjem) vsaj deloma mogoče najti poslov za kmetije.“

Ta stvar, oziroma ta petit pa vendar ne spada v delokrog visokega deželnega zbora in torej se ne more priporočati, ker je to odvisno od drugih faktorjev, namreč od onih, ki delavce sprejemajo, ti pa smejo ravnatako, kakor vsak gospodar, delavce sprejemati, katere hočejo.

Z ozirom na to nasvetujem:

Visoki deželni zbor skleni:

„Prošnja se ne more uslišati.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Izprosil sem si besedo, ne da bi meritorično hotel razpravljati te peticije in ne da bi se protivil predlogu upravnega odseka, temveč uporabljam le priliko, da konstatujem, da se v prošnji nahaja tisto navedeno, kar sem jaz navajal pri utemeljevanji svojega samostalnega predloga glede

razmer zemljiškega katastra, ki se ima letos pregledati. Želel bi le, da bi se tudi ta prošnja takrat prepustila dotični komisiji v dokaz, kako neznosne so na kmetih razmere glede poslov in kako silno so se podražile delavske moči, kar jako neugodno vpliva na čisti dohodek zemljišč.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Skladam se s tem, da naj se prošnja svoječasnno odda dotični komisiji.

Deželni glavar:

Prosim glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

7. b) o prošnji podobčine Bukovje za uvrstitev občinske poti Dilce-Studeno-Planina med okrajne ceste;

7. b) über die Petition der Untergemeinde Bu-fu-je um Einreihung des Gemeindeweges Dilce-Kaltenfeld-Planina unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Podobčini Bukovje in Gorenje ste vložili prošnjo na visoko zbornico, da bi se jima občinska pot, katera pelje od okrajne ceste pri Dilcah čez Landol in Studeno proti Gorenjem in čez Bukovje proti Planini, uvrstila med okrajne ceste. Prošnja se utemeljuje s tem, da se navaja, da ta pot ne služi samo posestnikom iz Gorenja in Bukovja, marveč tudi drugim, zlasti ker se smatra kot gozdna pot, po kateri se mnogo lesa prevaža. Ker pa za končni sklep manjka še potrebnih podatkov, in zlasti zaslišanje okrajnocestnega odbora, predlagam v imenu upravnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja podobčin Bukovje in Gorenje za uvrstitev neke občinske ceste med okrajne ceste se izroči deželnemu odboru, da v prihodnjem zasedanji o tem poroča.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Pridemo na daljno točko, ta je:

7. c) o prošnji župljanov iz Bučke za izločitev iz občine Studenec in ustanovitev samostojne občine;

7. c) über die Petition der Pfarrinsassen von Bučča um Ausscheidung aus der Ortsgemeinde Bründl und Constituirung einer selbständigen Gemeinde.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Župljani župnije Bučenske vložili so že dvakrat prošnjo do visokega deželnega zbora, da bi se izločila župnija Bučenska iz selske občine Studenske in da bi se napravila iz nje samostojna občina. O tej stvari se je že veliko obravnavalo v visoki zbornici, ali razmere so pa take, da se na podlagi tudi te prošnje, ki se je dne 1. februarja t. l. dala upravnemu odseku v pretres in poročanje, nikakor ni mogoče nanjo se ozirati, akoravno je od jako mnogo župljanov podpisana in akoravno se mora priznati, da je precej občin v raznih političnih okrajih vojvodine Kranjske, ki štejejo manj duš, kakor bi štela ta občina, ako bi se napravila samostojna občina Bučča. Občina Bučča bi štela 1117 prebivalcev z 235 hišami in ostala občina Studenec bi imela čez 2000 duš, ker cela Studenska občina šteje okolu 3200 duš. Proti tej razdružitvi imela bi tudi slavna vlada pomisleke, ki se naslanjajo na druge poizvedbe, katere so bile vladi predložene od c. kr. okrajnega glavarstva in od drugih oblasti. Fara Bučča namreč obsega davčno občino Bučko in del davčne občine Hubajnica; ostali del davčne občine Hubajnica je vfaran deloma v Studenec, deloma v Boštanj. Prošnja do deželnega zbora namerava, da bi fari Bučča in Studenec vsaka za se postali samostojni občini, ostali v Boštanj vfarani del sedanje Studenske občine, oziroma davčne občine Hubajnica se pa združil z Boštanjško občino. Ako bi se to hotelo storiti, moralo bi se davčno občino Hubajnico deliti v tri dele, ampak ne le to. Ker se namreč davčna občina Hubajnica, kakor tudi davčni občini Studenec in Bučča nahajajo v Krškem davčnem okraji, Boštanjška občina pa v Radeškem davčnem okraji, spremeniti bi se morale ne le meje vseh treh davčnih občin Studenec, Bučča in Boštanj, spremeniti bi se morale tudi še meje davčnega oziroma sodnega okraja Krškega in Radeškega; dalje bi se moralo spremeniti zemljiški kataster, zajedno pa tudi zemljiške knjige obeh teh okrajev.

Zvršitev vsega tega bi pa stalo toliko ogromnih stroškov in toliko težavnega dela, da bi ja opravičili le prav posebno izredni in silni razlogi, kakoršnih se pa gledé Studenske občine niso utemeljevali in se tudi ne morejo utemeljiti.

V enakem zmislu se je tudi izreklo okrajno sodišče v Krškem gledé zemljiške knjige in ravno tako okrajno sodišče Radeško, kakor tudi davčni urad Krški.

Gledé stroškov, katere bi uprava dveh občin napravljala, trde prositelji, da bi bili dokaj manjši. O tem so seveda deželnemu odboru došli nekateri dopisi, v katerih se izražajo dvombe in to je skorej opravičeno, ako se pomisli, da za upravne stroške čela občina Studenec tudi mnogo ne potrebuje, ker vsi upravni stroški te selske občine znašajo le okolu 300 gld., včasih malo več. Upravni stroški bi se go-

tovo ne zmanjšali, akoravno se lahko trdi, da bi vsaka občina za se ne imela toliko stroškov, kakor jih ima sedaj občina Studenska, ampak gotovo bi se zvišali sedanji stroški, ako bi se napravili dve občini.

Gledé župnije Bučenske je bil pa upravni odsek mnenja, da bi bilo venderle dobro, ako bi se meje občine nekoliko spremenile, morda tako, da bi se Bučenski župniji priklopila kaka druga bolj priložno ležeča občina, ali pa, da bi se razkrojilo nekoliko občin in da bi se potem iz celih davčnih občin posebno selsko samostojno občino napravilo. Vender se na podlagi tega, kar je bilo upravnemu odseku predloženo, ni mogel za posebno občino odločiti, posebno za to ne, ker ne more preverjen biti, da bi bili Bučenski farani zadovoljni s tako novo občino in ali bi ne bili morebiti še bolj nezadovoljni, ker le težijo po tem, da bi se iz cele fare naredila posebna selska občina. Z ozirom na to ne more upravni odsek nasvetovati, da bi se prošnja uslišala, vender pa misli, da kar se tiče lege fare Bučenske, da naj bi se po moči prosilec skušalo ustreči. Zato je pa treba daljnih preiskav ne le v fari Bučenski sami, ampak tudi pri občini Studenski in pri bližnjih občinah.

Z ozirom na to nasvetuje upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Prošnja župljanov Bučenske župnije za izločitev iz selske občine Studenske se ne usliši.

2.) Deželnemu odboru se naroča, naj pozveduje in pretresuje, ali bi se ne moglo ustreči Bučenskim župljanom tako, da se priklopi Bučenska župnija kateri davčnih občin, ali da se iz celih davčnih občin ustanovi nova občina.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo na glasovanje in prosim gopode, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka se glasi:

7. d) o prošnji podobčine Rakitnik, občina Slavina, da bi deželni tehnik napravil načrt za občinski vodnjak;

7. d) über die Petition der Untergemeinde Rakitnik, Gemeinde Slavina, um Beauftragung eines landschaftlichen Technikers zur Entwerfung des Planes für den Gemeindebrunnen.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je v imenu upravnega odseka poročati o prošnji podobčine Rakitnik — ne Rakitna, kakor je na dnevnem redu tiskano —

občine Slavina, da se pošlje deželni tehnik, da napravi načrt za občinski vodnjak.

Občina Rakitnik leži blizu Pivke in dokler je v Pivki vode dovolj, imajo jo tudi v Rakitniku zadosti; kadar se pa Pivka posuši, so navezani prebivalci vasi Rakitnik, da dobivajo vodo iz nekega vodnjaka, ki pa tudi ob suši usahne, tako da si morajo ljudje vodo $\frac{1}{2}$ ure daleč in še več dovažati. V tistem kraju se vrše vsako leto vojaške vaje in že l. 1892. se je korno poveljništvo pritožilo zaradi slabe pitne vode. Visoka c. kr. vlada je potom okrajnega glavarstva v Postojni dne 7. marca l. 1893. ukazalo občini, da naj si preskrbi potrebno pitno vodo s tem, da si napravi vodnjak.

Občina navaja v prošnji, da je revna, da ne zmore takih stroškov in da tudi nima načrta. Zato se sedaj obrača do visoke zbornice, da bi se odposlal hidrotehnik, da napravi potreben načrt. Upravnemu odseku se je videlo, da je prošnja utemeljena in vsled tega si usojam v njegovem imenu predlagati visoki zbornici:

„Visoki deželni zbor naj sklene, da se prošnja izroči deželnemu odboru z naročilom, da jej po možnosti ustreže.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali in prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, da izvolijo obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

7. e) gledé načrta o preložitvi okrajne ceste Trebnje - Catež - Moravče pri Catežu z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 70.);

7. e) über das Project, betreffend die Umlegung der Treffen-Tschatesch-Moräutcher Bezirksstraße bei Tschatesch sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe (zur Beilage 70).

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Die Straßenstrecke von Groß-Lac gegen Moräutich führt über den Catežberg. Diese Straße weist außerordentlich große Steigungsverhältnisse und zwar bis zu 20%, außerdem 39 Gefällsbrüche auf. Es ist infolgedessen selbstverständlich ein schon langjähriger Wunsch der dortigen Bevölkerung, daß diese Straße ungelegt oder doch corrigirt würde. Der Bezirksstraßenausschuß von Treffen hat die Initiative ergriffen und zwei Alternativprojecte ausarbeiten lassen. Das eine Project betrifft die Umlegung, das zweite die Correctur. Das Project der Correctur ist allerdings ein bedeutend billigeres und stellt sich auf 5396 fl., hat aber das Mißliche, daß durch die Correctur den Schwierigkeiten des Verkehrs auf dieser Straße nicht vollkommen begegnet wird, indem dann noch immer 32 Gefällsbrüche und Steigungen bis zu 10% verbleiben würden. Die Folge

davon wäre, daß diese Straße in Vergleich zu anderen Straßen noch immer der Umlegung bedürftig wäre und daß man dann trotz der geschehenen Correctur doch zur Umlegung schreiten müßte.

Der Landesauschuß hat sich daher entschieden für die Umlegung ausgesprochen, welche zwar theurer ist, aber dafür ein für allemal ein vollkommeneres Werk schafft. Durch die Umlegung würde sich die Straße dem Neuringbach entlang ziehen, meistens eben gehen und gegen Moräutich zu sachte steigen, diese Steigung aber würde höchstens 4,3% betragen, was immerhin eine ganz normale Steigung genannt werden kann. Die Kosten dieser Umlegung würden sich ohne Ablösung der Gründe auf 10.540 fl. belaufen. Nachdem die ganze Umlegung eine Länge von 4,2 km aufweist, beließen sich die Kosten für 1 km auf rund 2500 fl., wobei zwei Brücken unbegriffen sind.

Der Verwaltungsausschuß hat sich ebenfalls für die Umlegung dieser Straße ausgesprochen. Da jedoch die Bezirksstraßenausschüsse von Treffen und Littai, in deren Rayons diese Straße fast zu gleichen Theilen gehört, bereits hohe Bezirksstraßenumlagen, nämlich 17% und 18% einheben, so schlägt der Landesauschuß vor, diese Umlegung durch das Land zu subventioniren. Diesem Antrage schließt sich der Verwaltungsausschuß an und beantragt:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Den Bezirksstraßenausschüssen Treffen und Littai wird zu dem in Rede stehenden Zwecke ein Drittel des bei der Bauvergebung erzielten Anbotes zuzüglich der sich ergebenden Grundeinlöschungskosten als Unterstützung aus dem Landesfonde bewilligt, deren Flüssigmachung der Landesauschuß nach Maßgabe des Baufortschrittes und der die beiden Bezirksstraßenfonde treffenden Tangenten zu veranlassen hat.

2.) Der vorliegende Gesetzentwurf wird genehmiget.

3.) Der Landesauschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction dieses Gesetzentwurfes zu erwirken."

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v specijalno debato.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Im § 1 haben die Worte: „In den Straßenbezirken Treffen und Littai ist“ — zu entfallen, dagegen ist in der vierten Zeile nach dem Worte „Bezirksstraße“ das Wort „ist“ einzuschalten, so daß dieser Paragraph zu lauten hätte:

§ 1.

Die im Straßenkategorisirungsgesetze vom 2. April 1866, L. G. B. Nr. 6, unter Post 33 vorkommende Treffen-Tschatesch-Moräutcher Bezirksstraße ist nach Maßgabe des über Veranlassung der Bezirksstraßenausschüsse in Treffen und Littai verfaßten Projectes zwischen Tschatesch und den Parzellen Nr. 1126 und 1127 der Catastralgemeinde Utrog umzuliegen.

Und dem entsprechend der slovenische Text:

§ 1.

V zakonu o uvrstitvi cest z dne 2. aprila 1866. l., dež. zak. št. 6, pod točko 33 navedeno, s Trebnjega čez Čatež v Moravče vodečo okrajno cesto je med Čatežem in parcelama št. 1126 in 1127 davčne občine Okrog preložiti po načrtu, katerega sta dala izdelati okrajna cestna odbora v Trebni in Litiji.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2.

Mojemu ministru za notranje reči je naročeno zvršiti ta zakon.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird Mein Minister des Innern beauftragt.

(Obvelja. — Angenommen.)

Titel und Eingang:

Zakon

z dné . . . . .

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o preložitvi okrajne ceste Trebnje-Čatež-Moravče pri Čatežu.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. deželnega zakona z dné 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, tako:

Gesetz

vom . . . . .

wirkfam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Umlegung der Treffen-Eschatesch-Moräutischer Bezirksstraße bei Eschatesch.

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22 des Landesgesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen wie folgt:

(Obvelja. — Angenommen.)

Ich beantrage die dritte Lesung.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga 3. branje.

Gospodje, ki potrjujejo načrtani zakon v celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti sprejet in s tem sta rešeni 2. in 3. točka odsekovega predloga.

Prosim sedaj še glasovati o točki 1. odsekovega predloga. Gospodje, ki pritrjujejo ti točki, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

7. f) gledé načrta za preložitev okrajne ceste Tržič-Srednjavas pri vasi Kovor, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 71.);

7. f) über das Project, betreffend die Umlegung der Neumarkt-Birkendorfer Bezirksstraße bei der Ortschaft Raier sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe (zur Beilage 71)

Berichterstatter Freiherr v. Liechtenberg:

Hoher Landtag! Der Bezirksstraßenausschuß in Neumarkt hat in der Sitzung am 16. December 1894 den Beschluß gefaßt, die Neumarkt-Birkendorfer Bezirksstraße bei Raier wegen der dort bestehenden, den Verkehr erschwerenden und die Sicherheit des Lebens gefährdenden Stellen auf Grund des dem Landesauschusse überreichten Projectes umzulegen, und ist mit dem Gesuche vom 22. December v. J. um die Genehmigung desselben, sowie um eine Unterstützung aus Landesmitteln behufs Aufbringung der für die Durchführung des Projectes erforderlichen, auf rund 16.900 fl. veranschlagten Kosten bittlich eingeschritten. Die Prüfung des Projectes führte zu dem Resultate, daß die Frage der Umlegung der bestehenden Straße, welche in der umzulegenden Strecke einen großen Bogen beschreibt, dessen Länge vom Anfangs- bis zum Endpunkte der projectirten Umlegung gemessen 880 m beträgt, durch die gewählte, mit günstigen Niveauverhältnissen verlaufende, 337 m lange Trage unter den gegebenen localen Verhältnissen am zweckmäßigsten erscheint, indem mittelst derselben nicht allein die auf der bestehenden Strecke vorkommenden steilen und lebensgefährlichen Stellen ganz umgangen werden, sondern auch der Straßenzug um 543 m abgekürzt wird.

Laut des dem Projecte zuliegenden Kostenvorschlages beziffert sich das Bauverforderniß und zwar für die Erdarbeiten auf . . . . . 5714 fl. 61 fr.

für die Fahrbahnherstellung auf	847	"	—	"
" den gewölbten Durchlaß auf	4370	"	93	"
" Verschiedenes auf	567	"	46	"
zusammen auf	11.500	fl.	—	fr.

Die Kosten der Grundeinlösung erscheinen bewertet mit . . . . . 5400 " — fr.

es stellen sich daher die Gesamtkosten auf . . . . . 16.900 fl. — fr.

Behufs Bedeckung dieser Kosten bittet der Bezirksstraßenausschuß um eine Subvention per 5000 fl., welche er umso zuversichtlicher erhofft, als ihm bisher noch keinerlei Unterstützungen aus dem Landesfonde ertheilt worden sind. Weitere 3000 fl. werden zum Theil aus den für diesen Zweck ersparten und in der Sparkasse erliegenden und zum Theil aus den im Präliminare pro 1894 eingestellten Geldern gedeckt, der Rest des Erfordernisses soll mit einem bei der krainischen Spar-

kasse aufzunehmenden, in mehreren Jahren rückzahlbaren Darlehen aufgebracht werden. Der Landesauschuß unterbreitet das besprochene Project dem hohen Landtage mit dem Antrage, daselbe genehmigen zu wollen und bemerkt zugleich, daß die Straße Neumarktl-Birkendorf-Podnart für Neumarktl eine hohe Wichtigkeit besitzt, indem sie die kürzeste Verbindung mit der Bahn (9 km gegen 18 km nach Krainburg) bildet und wird dieser Straßenzug auch durch die dermalige Umlegung der Reichsstraße am Schwammberge eine wesentliche Verbesserung erfahren und dadurch dem industriereichen Orte Neumarktl eine bessere Verbindung mit der Bahn ermöglichen, wenn die den Verkehr erschwerende und gefährdende steile Strecke bei Raier nach diesem Projecte umgelegt wird.

Nachdem jedoch die geplante Straßenumlegung nur dann durchführbar erscheint, wenn dem Bezirksstraßen-ausschusse zu diesem Zwecke mit einer ausgiebigen Subvention aus Landesmitteln zu Hilfe gekommen wird, stellt der Landesauschuß mit Rücksicht auf den Umstand, daß seit der Wirksamkeit der mit der Straßenumverwaltung betrauten autonomen Organe diesem Bezirksstraßen-ausschusse für Straßenzwecke eine Subvention noch nicht gewährt worden ist, den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

- „1.) Der vorliegende Gesetzentwurf wird genehmigt.
- 2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction dieses Gesetzentwurfes zu erwirken.
- 3.) Der hohe Landtag wolle dem Bezirksstraßen-ausschusse in Neumarktl für die Durchführung der Straßenumlegung bei Raier die erbetene Unterstützung per 5000 fl. aus dem Landesfonde bewilligen, deren Flüssigmachung der Landesauschuß nach Maßgabe des Baufortschrittes zu veranlassen hat.“

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.
Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo.
Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Berichterstatter Freiherr v. Liechtenberg:

Im § 1 sind im deutschen Texte die Anfangsworte „Im Straßenbezirke Neumarktl ist“ zu streichen, dagegen aber ist in der 4. Zeile nach dem Worte „Bezirksstraße“ das Wort „ist“ einzuschalten, so daß dieser Paragraph zu lauten haben wird:

§ 1.

Die im Straßenthathegorisirungsgesetze vom 2. April 1866, L. G. B. Nr. 6, unter Post 5 vorkommende Neumarktl-Birkendorfer Bezirksstraße ist nach Maßgabe des über Veranlassung des Bezirksstraßen-ausschusses in Neumarktl verfaßten Projectes von der Parzelle Nr. 82 der Catastralgemeinde Raier angefangen bis zur Wiedervereinigung mit der alten Straße in der Ortschaft Raier umzulegen.“

Und der slovenische Text:

§ 1.

„V zakonu o uvrstitvi cest z dne 2. aprila 1866, dež. zak. št. 6, pod točko 5 navedeno, iz Tržiča v Srednjo Vas držečo okrajno cesto je od parcele št. 82 davčne občine Kovor naprej do zopetne združitve s staro cesto v vasi Kovor preložiti po načrtu, katerega je dal izdelati okrajni cestni odbor Tržiški.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird Mein Minister des Inneren beauftragt.

§ 2.

Mojemu ministru za notranje reči je naročeno zvršiti ta zakon.

(Obvelja. — Angenommen.)

Titel und Eingang:

Gesetz

vom . . . . . ,

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Umlegung der Neumarktl-Birkendorfer Bezirksstraße bei Raier.

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22 des Landesgesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen, wie folgt:

Zakon

z dne . . . . . ,

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o preložitvi z Tržiča v Srednjo Vas držeče okrajne ceste pri Kovorji.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. deželnega zakona z dne 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, tako:

(Obvelja. — Angenommen.)

Ich beantrage die Annahme des Gesetzes in dritter Lesung.

(Obvelja. — Angenommen.)

Endlich beantragt der Verwaltungsausschuß dem Bezirksstraßen-ausschusse eine Subvention von 5000 fl. zu bewilligen.

(Obvelja. — Angenommen.)

7. g) gledé uvrstitve v Blejskem cestnem okraji se nahajajoče, 3548 m dolge ceste, ki se pri Rečici od Blejsko-Javorniške deželne ceste odcepi in se stika

ne daleč od Mlina v Leško-Bistriško deželno cesto, med okrajne ceste (k prilogi 72.);

7. g) betreffend die Einreihung der im Strafenbezirke Beldeš gelegenen, in Netschitz von der Beldeš-Fauerburger Landesstraße abzweigenden und unweit von Seebach in die Lees-Feistritzer Landesstraße einmündenden 3548 m langen Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 72).

Berichterstatter Freiherr v. Rehbach:

Das Curcomité in Beldeš hat angeführt, daß die von ihm erhaltene 3548 m lange Straße, welche in Netschitz von der Beldeš-Fauerburger Landesstraße abzweigt, in ihrem Zuge am westlichen Ufer des Beldešer Sees vorbeiführt und unweit von Seebach in die Lees-Feistritzer Landesstraße einmündet, in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht werde.

Diese Straße wurde in der letzten Zeit vom Curcomité erhalten, weil sie in der Nähe von Beldeš vorkommt und von Sommergästen fleißig benützt wird, jedoch hat die Erhaltung dieser Straße das Curcomité 50 bis 100 fl. jährlich gekostet. Daß die Erhaltungskosten so hoch waren, ist der Grund darin gelegen, daß diese Straße nicht nur von Sommergästen in der Zeit vom 15. Juli bis 15. September, sondern auch für Wirtschaftsfuhren benützt wurde, und daß insbesondere der Transport von Holzproducten aus dem Wocheiner Thale nach Fauerburg auf dieser Straße stattfindet. Durch diese schweren Fuhren wird die Straße bedeutend beschädigt und dies ist der Grund, daß die Erhaltungskosten so hoch kommen. Der Bezirksstraßen-Ausschuß von Beldeš, in dieser Angelegenheit befragt, hat sich dem Gesuche des Curcomités angeschlossen und dahin geäußert, daß das Curcomité sowohl, wie die Gemeinde Beldeš nicht in der Lage wären, diese hohen Kosten zu tragen und bitten daher, daß diese Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht werde.

Aus diesen Gründen, sowie mit Rücksicht darauf, daß diese Straße den Charakter einer Bezirksstraße trägt, indem sie die Verbindung zwischen zwei wichtigen Straßenzügen, nämlich der Lees-Feistritzer und Beldeš-Fauerburger Landesstraße vermittelt, hat der Verwaltungsausschuß den Antrag des Landesauschusses angenommen und ich erlaube mir deshalb folgenden Antrag dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen:)

1.) Die im Strafenbezirke Beldeš gelegenen, in Netschitz von der Beldeš-Fauerburger Landesstraße abzweigende und unweit von Seebach in die Lees-Feistritzer Landesstraße einmündende Straße wird in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht.

2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, wegen der Durchführung dieses Beschlusses das Nothwendige zu veranlassen.

1.) V Blejskem cestnem okraji se nahajajoča cesta, ki se pri Rečici od Blejsko-Javorniske deželne

ceste odcepi in stika nedaleč od Mlina v Leško-Bistriško deželno cesto, se uvrsti med okrajne ceste.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da za izvršitev tega sklepa potrebno ukrene.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali in prosim gospode, ki glasujejo za prvi predlog upravnega odseka, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prvi predlog je sprejet.

Prosim gospode, ki se strinjajo z drugim predlogom tega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tudi drugi predlog je sprejet.

Daljna točka je:

7. h) gledé uvrstitve občinskega, v cestnih okrajih Kostanjevica in Krško se nahajajočega pota, ki se začinja na severnem koncu Kostanjevice pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novomesto-Mrsečavas-Krško poleg Zameškega, med okrajne ceste (k prilogi 76.);

7. h) betreffend die Einreihung des in den Strafenbezirken Landstraf und Gurkfeld vorkommenden, am nördlichen Ende von Landstraf an der Agramer Reichsstraße beginnenden und zur Rudolfswert-Merjetschendorf-Gurkfelder Bezirksstraße bei Zameško führenden Gemeindegeweges in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 76).

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Die in Rede stehende Gemeindegeweg bildet die Verbindungsstraße zwischen jenen beiden Parallelstraßen, deren eine die Reichsstraße von Rudolfswert nach Rann bildet, die andere die Bezirksstraße von Rudolfswert nach Gurkfeld. Diese Gemeindegeweg ist eine berücksichtigungswürdige Verbindungslinie, namentlich da die Bevölkerung von Landstraf und Heiligentkruz bei Abhaltung von Märkten in St. Ranzian, Bucka und Arch dieselbe mit Vorliebe benützen. Die Straße ist jedoch sehr schlecht, wie es eben meist Art der Gemeindegeweg ist. Beim Landesauschusse werden viele Klagen eingebracht, es wird verlangt, derselbe möge einen Zwang in der Richtung ausüben, daß die Straße reparirt werde. Der Concurränzpflichtigen sind sehr wenige, so daß die Straße selbst bei Zwang kaum in den rechten Zustand gebracht werden kann. Endlich haben sich die Einwohner der Gemeinden Malence und Koprivnik an den Landesauschuß mit der Bitte gewendet, es möge diese Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht werden.

Der Landesausschuß hat dahin den Bezirksstraßen-
ausschuß Landstraß beauftragt, diese Einreihung in
Erwägung zu ziehen, worauf letzterer sich einstimmig
dafür ausgesprochen hat, daß dieselbe in die Kategorie
der Bezirksstraßen aufgenommen werden solle. Außerdem
haben sich auch die Einwohner von Malence und Ko-
privnik, welche Ortschaften an dieser Straße liegen, ein-
verstanden erklärt, für den Fall der Einreihung dieser
Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen ihre Gründe,
sofern sie für kleine Umlegung benöthigt würden, um-
sonst herzugeben und auch das Beschotterungsmaterial
unentgeltlich zuzuführen. Es herrscht somit ein Zusammen-
wirken fast aller Factoren zu Gunsten der Einreihung
dieser Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen vor.
Der Verwaltungsausschuß stellt nun folgenden Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der vom nördlichen Ende von Landstraß an
der Agramer Reichsstraße beginnende und über Malence
und Koprivnik zur Rudolfswert-Merjetschendorf-Gurk-
felder Bezirksstraße führende, bei Zamešto in dieselbe
einmündende Gemeindegeweg wird in die Kategorie der
Bezirksstraßen eingereiht.

2.) Die Regulirung und Instandsetzung dieses
Gemeindegeweges in einen für die Bezirksstraßen vorge-
schriebenen Zustand hat spätestens bis Ende 1896 vol-
landet zu sein.

3.) Der Landesausschuß wird beauftragt, wegen
der Durchführung dieses Beschlusses das Erforderliche
rechtzeitig zu veranlassen.“

Ich bitte den hohen Landtag, diesem Antrage die
Genehmigung zu ertheilen.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali in prosim gospode, ki
pritrujejo predlogom upravnega odseka, da izvolijo
ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Nadaljna točka je:

7. i) o prošnji občinskega odbora pri sv. Gre-
gorji, okraj Kočevje, za pre naredbo
zakona o licenciranji bikov in o lega-
liziranji;

7. i) über die Petition des Gemeindeausschusses
in St. Gregor, Bezirk Gottschee, um
Änderung des Gesetzes, betreffend die Li-
cenzirung von Zuchtstieren und die Lega-
lisirungen.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Es liegt ein Gesuch des Gemeindeausschusses von
St. Gregor vor, so heißt es wenigstens in dem Gesuche
selbst; allerdings aber muß ich bemerken, daß das
Gesuch zwar mehrere Unterschriften trägt, jedoch die
Stampiglie der Gemeinde nicht beige druckt ist, so daß

man nicht überzeugt sein kann, daß das Gesuch wirklich
der Gemeindevertretung entstammt. Ich will aber an-
nehmen, daß der Abdruck der Stampiglie nur vergessen
wurde und daß das Gesuch thatsächlich von der Ge-
meinde St. Gregor ausgeht. Diese Gemeinde sucht also
vor allem an um die Abänderung des Stier-Licenzirungs-
gesetzes; sie meint, daß es vernünftig wäre, wenn die
Commissionen in anderer Weise zusammengesetzt wären,
und zwar so, daß sie aus dem Gemeindevorsteher und
zwei Gemeindeausschüssen bestünde. Sie findet, daß der
Umstand, daß die Stiere so weit zur Commission ge-
führt werden müssen, ein ungebührlicher Zwang ist.
Aber in einem Athem ist sie auch gegen den Legalifi-
cierungszwang, weiters dagegen, daß Notare Verlassen-
schaftsabhandlungen durchführen und meint, daß dieselben
vom Gerichte durchgeführt werden sollen. Der Verwal-
tungsausschuß ist dieser Bitte der Gemeinde St. Gregor
gegenüber zu folgenden Beschlüssen gelangt:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Das Gesuch der Gemeinde St. Gregor vom
29. Jänner 1895 wird dem Landesausschuße mit dem
Bemerkten zur Erledigung zugewiesen, daß

1.) das Landesgesetz vom 12. Mai 1891 bereits
durch Landtagsbeschuß vom 11. Februar 1895 an den
Landesausschuß behufs Revision desselben rückgeleitet
wurde;

2.) über Begehren der Abschaffung des Legalifi-
cierungszwanges bereits mehreremale im Landtage verhan-
delt wurde und darüber Landtagsbeschlüsse vorliegen;

3.) über das Begehren, Verlassungsverhandlungen seien
nicht den Notaren, sondern den Gerichten zur Abhand-
lung zuzuweisen, der Landtag zu entscheiden nicht com-
petent ist.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali in prosim gospode, ki
pritrujejo tem predlogom, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preidemo na daljno točko dnevnega reda, to je:

7. j) o prošnji okrajno-cestnega odbora na
Vrhniki za uvrstitev občinske poti od
Podčela do Frtice in od Vrzdence proti
Št. Joštu med okrajne ceste;

7. j) über die Petition des Bezirksstraßen-
ausschusses von Oberlaibach um Einreihung
des Gemeindegeweges Podčelo-Fertiza und
Wersdenez-St. Jobst unter die Bezirks-
straßen.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Cestni odbor Vrhnikiški prosi,
da bi se neka občinska cesta, ki se odcepi pri Pod-
čelu od okrajne ceste Vrhnika-Podčelo, ki pelje potem
do Velike in Male Ligonje in odtodi potem zopet
na državno cesto, katera doseže pri Frtici, uvrstila

med okrajne ceste. Prošnja je dobro podprta. Prvič s tem, da se navaja, da Ligončani nimajo nobene okrajne ceste in torej nobene dobrote od onih cest, za katere morajo prispevati, dalje, da se bo, kadar se korektura na prej omenjeni okrajni cesti izvrši, po tej cesti razvil ves promet iz Horjulske doline proti Vrhniki, ker bo tudi najkrajša zveza tega kraja s središčem okraja. Dalje pa prosi cestni odbor tudi še, da bi se mali kos občinske ceste, od vasi Vrzedenc proti Št. Joštu kot podaljšanje okrajne ceste Horjul-Vrzedenc sprejel med okrajne ceste.

Upravnemu odseku se je videlo, da je treba uvaževati tiste razloge, katere je tukaj cestni odbor Vrhniški navedel v prošnji. Ker pa še manjka nekaterih poizvedeb, zlasti pa tudi še to, da se cesta pripravi v tak stan, da jo more cestni odbor Vrhniški prevzeti v svojo oskrb, zato predlaga upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja Vrhniškega cestnega odbora se izroči deželnemu odboru z naročilom, da potrebno ukrene in v prihodnjem zasedanju o nji poroča.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Nadaljna točka je:

7. k) o prošnji več živinozdravniških pomočnikov za dovoljenje za prosto zvrševanje živinozdravništva;

7. k) über die Petition mehrerer thierärztlichen Gehilfen um Bewilligung der freien Ausübung der Thierheilkunde.

Poročevalec Kersnik:

Visoki zbor! Živinozdravniški pomočniki Alojz Šepic iz Žabjevasi, Emanuel Tomšič iz Trebnjega in Josip Zorc iz Kandije prosijo, da se jim dovoli prosto zvrševanje živinozdravniške prakse. Vsi trije so bili izprašani in so se učili na nekdanji takozvani dr. Bleiweissovi univerzi v Ljubljani in so živinozdravniške prakse zvrševali v povoljnost vsega prebivalstva, kakor kažejo priložena pričala. Pritožujejo se, da se jim od strani oblasti zabranjuje praksa in prosijo, da se jim izposluje za naprej prosto njeno zvrševanje. Upravni odsek je bil mnenja, da in merito o tej praksi ne more razsojati visoka zbornica, ker stvar ne spada v njeno kompetenco in zato tudi predlaga, da se prošnja odstopi deželnemu odboru, pa priporočilno, da on stopi s slavno vlado v dogovor gledé povoljne rešitve. Na ta zadnji moment je prišel upravni odsek z ozirom na to, da so raz-

mere na Kranjskem, akoravno imamo nekaj izprašanih živinozdravnikov, še vedno take, da kaže zvrševanje živinozdravništva prepuščati tudi onim možem, ki so si dotično vednost pridobili na omenjeni skromni univerzi, in so doslej povoljno zvrševali svojo prakso in so v marsikaterem oziru venderle pomagali kmetovalcu, ki bi brez te pomoči prišel v veliko škodo.

Upravni odsek je tudi uvaževal in se spominjal, da se je že v državnem zboru, v odseku za živinske kužne bolezni, poudarjalo, da naj se posebno v goratih krajih, kjer se izprašani živinozdravnik ne naseli, tudi takim ljudem od slučaja do slučaja dovoljuje prosto zvrševanje živinozdravniške prakse. To se je poudarjalo v odseku v državnem zboru in tudi vlada se je že pred par leti izrekla, da je pripravljena dovoliti od slučaja do slučaja takim ljudem zvrševati prakso, izvzemši vse kužne slučaje, kjer je treba desinficiranja.

Zato je bil upravni odsek mnenja, da bi bilo umestno, ako bi se visoka zbornica s primerno resolucijo obrnila do vlade, da bi v slučajih, ako bi bile v kakem kraju razmere take, da ne bi bilo mogoče okrajnemu živinozdravniku zmagovati svojega posla, ali če gre za malenkostne stvari, nekoliko skozi prste gledala, in dovolila zvrševanje živinozdravniške prakse tudi izprašanim kovačem, kakor se je to godilo vsa leta, od leta 1849. naprej, odkar obstoji dotična učilnica na podkovski šoli.

Upravni odsek torej nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Slavna deželna vlada se opozarja na to, da razmere na Kranjskem zahtevajo, da se k zdravljenju živine pripuščajo tudi kovači, ki so izprašani za podkovstvo, mesogledstvo in živinozdravstvo; slavna vlada se torej naprosi od slučaja do slučaja ozirati se na to.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki pritrdé predlogu upravnega odseka, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka se glasi:

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Usojal si bom najprej predlagati, da smem o točkah l, m, n, o skupaj poročati, ker so v organični zvezi mej seboj, da se ena iz druge izvaja.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, zmatram, da visoka zbornica pritrdi nasvetu gospoda poročevalca.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Prosim torej gospoda poročevalca, da o tem smislu poroča.

7. l) gledé načrta o napravi nove okrajne ceste z Moravč do tje, kjer bi se stikala z občinsko, za uvrstitev med okrajne ceste namenjeno, čez Studenec, Brezje in Krtino do državne ceste pri Želodniku držéčo cesto, z dotičnim načrtom zakona, in dalje o alternativnem načrtu o delni preložitvi v cestnem okraji Brdskem se nahajajoče z Moravč v Prevoje držéče okrajne ceste (k prilogi 68.);

m) o prošnji občine Krtina za zgradbo nove okrajne ceste iz Moravč skozi Krtino do državne ceste;

n) o prošnji občine Moravče za zgradbo nove okrajne ceste iz Moravč skozi Krtino;

o) o prošnji več občin Brdskega cestnega okraja, da se odkloni zgradba nove ceste iz Moravč čez Studenec, Brezje in Krtino do državne ceste pri Želodniku;

7. l) über das Project, betreffend die Herstellung einer neuen Bezirksstraße von Moräutsch bis zum Anschlusse an die in die Kategorie der Bezirksstraßen einzureihende über Studenec, Brezje und Krtina bis zur Einmündung in die Wiener Reichsstraße bei Želodnik führende Gemeindefstraße sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe, sowie über das Alternativ-Project, betreffend die theilweise Umliegung der im Straßenbezirke Egg vorkommenden Moräutsch-Prevoje-Bezirksstraße (zur Beilage 68);

m) über die Petition der Gemeinde Krtina um Herstellung der neuen Bezirksstraße von Moräutsch über Krtina bis zur Reichsstraße;

n) über die Petition der Gemeinde Moräutsch um Herstellung der neuen Bezirksstraße von Moräutsch über Krtina;

o) über die Petition mehrerer Gemeinden des Straßenbezirkes von Egg, dass die beabsichtigte neue Bezirksstraße von Moräutsch über Studenec, Brezje und Krtina bis zur Reichsstraße bei Želodnik nicht ausgebaut werde.

Poročevalec Lenarčič:

Ker je čas precej potekel in ker se bojim, da bi svojega predloga zopet ne spravil v nevarnost, bom pa danes toliko krajše poročal. Kar se tiče ceste Vače-Moravče, sklicujem se na poročilo, katero

nam deželni odbor podaje v prilogi 68. V tej prilogi je natančno povedano, za kaj se tukaj gre, namreč za dobro cestno zvezo med Moravčami in državno cesto. To poročilo nam nadrobno razklada podrobnosti ene in druge zveze, namreč prvič zveze, ki bi nastala po korekturi sedanje okrajne ceste Moravče-Prevoje-Lukovica, druga zveza pa bi bila, če bi se napravila nova zveza iz Moravč po Moravski dolini čez Krtino proti Želodniku in to bi bila najbližja zveza proti postaji Domžalski. Razlika med troški bi ne bila velika. Troški za korekturo bi znašali 20.000 gld., za zgradbo nove ceste pa 26.000 gld. Ti zadnji troški so se pa po pregledu dotičnega proračuna od g. deželnega nadinženirja Witschla zopet za 2000 gld. skrčili, tako da bi znašal razloček med troški za korekturo in troški za novo cesto približno le 4000 gld.

Upravni odsek je uvaževal razloge, ki so navedeni v poročilu deželnega odbora in ki govore za napravo nove ceste v Moravski dolini. Cesta bi vodila po ravnem in bi ne bilo treba klancev prekoračevati. Usojam si torej v imenu upravnega odseka predlagati:

Visoki deželni zbor skleni:

„1.) Od predloženih projektov zveze Moravče z državno cesto, oziroma s železniško postajo Domžale sprejme se projekt, kateri obsega zgradbo nove ceste od Moravč čez Krtino do Želodnika.

2.) Okrajnemu cestnemu odboru Brdskemu dovoli se iz deželnega zaklada v delno pokritje na 26.355 gld. 43 kr. proračunanih in po deželnem nadinženirju za približno 2000 gld. popravljenih stroškov podpora 10.000 gld., od katerih se ima polovica, to je 5000 gld. sprejeti v proračun za tekoče leto, druga polovica pa v proračun prihodnjega leta 1896.

3.) Priloženemu načrtu zakona se pritrjuje.

4.) Deželnemu odboru se naroča, temu zakonu preskrbeti Najvišje potrjenje.“

Ako se ta predlog sprejme, sta s tem tudi rešeni prošnji občin Moravče in Krtina, nasprotno so pa tudi rešene prošnje več občin iz Brdskega okraja, namreč občina Drtija, županstva v Rafolcah, občin Rova, Blagovica, Trojana, Češnjice, Krašna in Prevoje, ki se izrekajo proti zgradbi nove okrajne ceste. Ako se sprejme nasvet upravnega odseka, so torej s tem ob enem tudi te prošnje rešene v negativnem smislu.

Deželni glavar:

Otvaram splošno razpravo. Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati o prvem predlogu upravnega odseka.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Gospodje, ki se strinjajo z drugim predlogom, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1. načrtanega zakona.

Poročevalec Lenarčič :

§ 1. se ima glasiti : (bere : — liešt :

§ 1.

„V Brdskem cestnem okraji je po načrtu, katerega je odobril deželni zbor Moje vojvodine Kranjske, napraviti novo okrajno cesto od Moravč čez Kračice, Selo in Goričico do stika z občinsko med okrajne ceste uvrsteno, čez Studenec, Brezje in Krtino držečo in pri Želodniku z Dunajsko državno cesto se stikajočo cesto.

§ 1.

Im Straßenbezirke Egg ist nach Maßgabe des vom Landtage Meines Herzogthumes Krain genehmigten Projectes eine neue Bezirksstraße von Moräutsch über Kraščze, Selo und Goričica bis zum Anschlusse an die in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereichte, über Studenec, Brezje und Krtina führende und bei Želodnik in die Wiener Reichsstraße einmündende Gemeindefstraße herzustellen.“

(Obvelja. — Angenommen.)

(Bere § 2. uvod in naslov iz priloge 68., ki obveljajo brez debate v 2. in 3. branji. — Liešt § 2 Eingang und Titel aus der Beilage 68., welche ohne Debatte in 2. und 3. Lesung angenommen werden.)

7. p) o prošnji občin Vače, Peče in Kanderše za primerno cestno zvezo Moravče-Trata-Vače ;

7. p) über die Petition der Gemeinden Waatsch, Petsche und Kandersche um Herstellung einer zweckmäßigen Straßenverbindung zwischen Moräutsch-Trata-Waatsch.

Poročevalec Lenarčič :

Poročati imam še o prošnjah občin Vače, Peče in Kanderše za primerno cestno zvezo Moravče-Trata-Vače.

Upravni odsek je pregledal te prošnje ter je prišel do zaključka, da potreba ni tako nujna, da bi se moralo prosilcem takoj ustreči, zlasti z ozirom na to ne, ker se je ravnokar dovolila precejšnja podpora za zvezo iz Moravč do državne ceste. V eni zadnjih se pa se je istemu okraju dovolila podpora za cesto Vače-Hotič, tako da se današnji prošnji ne bi moglo ustreči. Zato predlagam v imenu upravnega odseka :

Visoki deželni zbor skleni :

„Prošnje se izroče deželnemu odboru, da ta, ako se mu zdi primerno, v prihodnjem zasedanji o njih poroča.“

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Nadaljna točka dnevnega reda je :

8. f) o prošnji dr. Josipa Mantuani na Dunaji za podporo, da zbere vso glasbeno ostalino in životopisne podatke po Jakobu Gallusu ;

8. f) über die Petition des Dr. Josef Mantuani in Wien um Subvention behufs Sammlung des gesammten musikalischen Nachlasses und der biographischen Daten nach Jakob Gallus.

Poročevalec ces. svetnik Murnik :

Visoki zbor! Dr. Josip Mantuani, pristav na c. kr. dvorni knjižnici in privatni docent se je obrnil do visokega zbora s prošnjo, da bi se mu dovolila podpora 250 gld. za troške na pot, koje mora storiti, da zbere do zadnjega vso glasbeno ostalino in životopisne podatke po velikem Jakobu Gallusu in podpira to svojo udano prošnjo s tem, da pravi, da je nabral že veliko tvarine. Dalje pravi, da je društvo za izdavanje glasbenih spomenikov na Avstrijskem (Gesellschaft zur Herausgabe der Tondenkmalen in Österreich), obljubilo, da preskrbi popolno izdajo Gallusovih del; to bi bilo posamezniku nemogoče, ker ta ogromna izdaja zahteva najmanje kapitala 20.000—25.000 gld. Na omenjeni način pa je osigurana krasna in monumentalna izdaja.

Da se omogoči popolna izdaja, potrebno je, da ima izdajatelj vso tvarino v rokah in jo more razvrstiti po nameri umetnikovi: cerkvena dela k cerkvenim, madrigale k madrigalom. — Zato pa mora prosilec že potovati v naslednje kraje: Köln, Aachen, Wesel, Osnabruck, Wernigerode, Hamburg, Lübeck, Greifswald, Elbing, Posen, Görlitz, Breslau, Neiss, Ober-Glogau in še jeden pot Kroměříž in Brno.

On pravi, da je pripravljen žrtovati kar more, ampak finančijelne razmere so take, da ne more vsega storiti iz svojega, da je pa vendar vredno, da se dela Gallusova izdajo. O tej stvari se je že govorilo v neki seji predzadnjega zasedanja. Finančni odsek je bil mnenja, da je vredno, da se ta stvar podpira in zato nasvetuje :

Visoki deželni zbor naj sklene :

„Prošnja dr. Jožefa Mantuanija gledé podpore za zbiranje glasbene ostaline in životopisnih podatkov po Jakobu Gallusu se izroča deželnemu odboru v rešitev.“

Deželni odbor bo prošnji lahko tako ustregel, da bo dal podporo iz kredita, ki ga ima dovoljenega za umetništvo.

Priporočam torej predlog visoki zbornici.

Deželni glavar:

Ako nihče ne želi besede (nihče se ne oglasi — niemand meldet sich), prosim gospode, da glasujejo.

Gospodje pa, ki pritrde predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prihodnja točka je:

9. a) o različnih prošnjah gledé ustanovitve novih občin, oziroma gledé izločitve posameznih krajev iz obstoječih občin (k prilogi 84.);

9. a) über verschiedene Gesuche um Constituirung von selbständigen Gemeinden, beziehungsweise um Excindirung einzelner Ortschaften aus bestehenden Gemeinden (zur Beilage 84).

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Ker je to poročilo že zadosti časa v rokah čast. gg. poslancev, ki so se gotovo poučili o tej stvari, mislim, da mi ni treba obširneje poročati ter prosim, da bi smel čitati samo predloge.

Prva stvar, ki pride na vrsto, je prošnja občine Rakitna za ustanovitev te davčne občine kot samostojne selske občine, o kateri deželni odbor predlaga:

Visoki deželni zbor skleni:

„Prošnji prebivalcev davčne občine Rakitne za ustanovitev te davčne občine kot samostojne selske občine se ne ugodi.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Druga prošnja zadeva farane iz Preloke. O tej prošnji je upravni odsek nekoliko pre naredil predlog deželnega odbora. Sprevidel je namreč, da sta davčni občini Preloka in Žuniče jako obsežni, akoravno štejeta le 691 duš, katerim je predpisanega davka nekoliko čez 1100 gld. Vender imata svojo faro in šolo in so razmere take, da se lahko ozir jemlje na § 3. občinskega reda in je mogoče, da se bo pozneje prošnji ustreglo. Kakor sedaj stvari stoje, pa tudi upravni odsek ni mogel nasvetovati posebnega zakona glede ustanovitve davčne občine Preloka kot samostojne selske občine. Misli je pa, da bi bilo umestno še poizvedovati in čakati, da bi se politično oblastvo izreklo in zato nasvetuje:

Visoki deželni zbor skleni:

„Prošnja faranov iz Preloke, da bi se davčni občini Preloka in Žuniče izločile iz občine Vinica ter ustanovile kot samostojna občina, se za zdaj ne usliši.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Glede poročila pod točko III priloge 84. se pa nasvetuje:

Visoki deželni zbor skleni:

„Prošnja nekoliko prebivalcev iz župnije sv. Katarine pri Topolu za ustanovitev samostojne občine se ne usliši.“

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. poročilo se tiče davčne občine Lučne in upravni odsek nasvetuje:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja nekaterih občanov iz davčne občine Lučne za izločitev iz selske občine Trata se ne usliši.“ (Obvelja. — Angenommen.)

V. poročilo se tiče trga Ribniškega in prebivalcev podobčin Goričavas in Gorenjavas. Upravni odsek nasvetuje:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnji trga Ribniškega za ustanovitev kot samostojna občina, dalje prošnji podobčin Goričavas in Gorenjavas za izločitev iz Ribniške občine in za ustanovitev dveh samostojnih občin se ne ugodi.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Zadnje poročilo zadeva prošnjo občine Hrenoviške. Občina pa je dotično prošnjo pozneje preklicala in rekla, da je ni treba uslišati.

Dalje imamo še neko prošnjo, katera se tiče vasi Bukovje, Gorenje in Predjama. Pokazalo se je pa, da nikdo ni imel pravice peticijo podpisati. Zato je cela stvar brez pomena in upravni odsek torej nasvetuje:

„Visoki deželni zbor izvoli to poročilo vzeti na znanje.“

(Obvelja. — Angenommen.)

9. b) o razdružitvi občine Kostel v dve samostojni občini (k prilogi 83.);

9. b) betreffend die Trennung der Ortsgemeinde Kostel in zwei selbständige Gemeinden (zur Beilage 83).

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Upravnemu odseku je bila izročena tudi prošnja županstva v Kostelu za izločitev oziroma za razdružitvev in ustanovitev dveh samostojnih občin. Upravni odsek je to stvar natančneje pretresaval in se je izrekel ravnotako, kakor deželni odbor za ustanovitev dveh samostojnih občin, le s to izjemo, da bi se ne delila tako, da bi tri davčne občine pripadle eni, novi občini, tri pa drugi, ampak nova občina bi obsezala samo davčni občini Banjaloka in Suhor, druga nova občina Fara pa bi bila sestavljena iz davčnih občin Fara, Pirce, Kuželj in Vrh, to pa posebno z ozirom na to, ker te 4 davčne občine napravljajo župnijo Faro. Ako se to tako spremeni, bi bilo vsaj popolnoma ustrezno faranom iz Fare, ker imajo svojo šolo. Le ta sprememba se je naredila.

Prenaredilo se je pa tudi nekoliko besed, da se je namreč mesto „občina“ povsodi reklo „selska občina“, izraz, ki ga ima naš občinski red. V nemškem tekstu imate izraz „Ortsgemeinde“.

Predlagam v imenu upravnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Zakon

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o razdružitvi občine Kostel v dve samostojni selski občini.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

§ 1.

Iz davčnih občin Banjaloka, Fara, Kuželj, Pirče, Suhor in Vrh obstoječa selska občina Kostel v političnem okraji Kočevskem se razdruži v dve samostojni selski občini tako, da se ustanovi iz davčnih občin Banjaloka in Suhor samostojna selska občina Banjaloka, in iz davčnih občin Fara, Kuželj, Pirče in Vrh pa samostojna selska občina Fara.

§ 2.

Mojemu ministru za notranje stvari je naročeno zvršiti ta zakon.

Gesetz

vom

wirkfam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Kostel und Bildung zweier selbständigen Ortsgemeinden.

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

§ 1.

Die aus den Steuergemeinden Banjaloka, Fara, Kuželj, Pirče, Suhor und Vrh bestehende Ortsgemeinde Kostel im politischen Bezirke Gottschee wird in zwei selbständige Ortsgemeinden derart getheilt, dass aus den Steuergemeinden Banjaloka und Suhor die selbständige Ortsgemeinde Banjaloka und aus den Steuergemeinden Fara, Kuželj, Pirče und Vrh die selbständige Ortsgemeinde Fara constituirt.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes ist Mein Minister des Innern beauftragt.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Zeli kdo besede?

Gospod c. kr. deželni predsednik se je oglasil k besedi.

S. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Wenn sich in dieser Angelegenheit die Landesregierung in früherer Zeit ablehnend ausgesprochen hat, so muß ich zunächst bemerken, daß diese ablehnende Haltung in eine Zeit gefallen ist, wo noch mein Amtsvorgänger Chef der Landesverwaltung in Krain war.

Wenn ich nun auch allen Ausführungen, die in der Note der Landesregierung enthalten sind, im Großen und Ganzen beistimme, so ist doch hier in erster Linie in Betracht zu ziehen die geographische Lage aller betheiligten Ortschaften. Ich habe gelegentlich der Amtsbereisung und durch Einsichtnahme der Acten die Überzeugung gewonnen, daß die Theilung dieser Gemeinde allerdings im Interesse der Gemeinde selbst gelegen ist im Hinblick auf die große räumliche Ausdehnung derselben und mit Rücksicht auf die Terrainhindernisse, welche die einzelnen Ortschaften von dem gegenwärtigen Centrum abtrennen. Es wird also von meinem Standpunkte gegen dieses Gesetz keine Einwendung erhoben. (Pohvala. — Beifall.)

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v specijalno debato in prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(Bere § 1., § 2., uvod in naslov, ki obveljajo brez debate v 2. in 3. branji. — Lieš § 1, § 2, Eingang und Titel, welche in der 2. und 3. Lesung ohne Debatte angenommen werden.)

S tem je rešena tudi prošnja št. XXXIX.

9. c) gledé izločitve davčnih občin Katzen-dorf in Sele ter v davčni občini Kočevski ležeče vasi Mooswald iz selske občine Kočevje (k prilogi 80.);

9. c) betreffend die Ausscheidung der Steuergemeinden Katzen-dorf und Sele und des in der Steuergemeinde Gottschee gelegenen Dorfes Mooswald aus der Ortsgemeinde Gottschee (zur Beilage 80).

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Ker je ta stvar gospodom že iz obravnave lanskega leta znana in se je tudi že letos govorilo o njej, mislim, da mi ni treba obširno o tej prošnji poročati, ki je, kakor se je v upravnem odseku priznavalo, popolnoma utemeljena. Torej bi le prosil, da bi se prešlo v nadrobno razpravo od upravnega odseka sprejetega zakona.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(Bere § 1., § 2., uvod in naslov načrtanega zakona iz priloge 80., ki obveljajo brez debate v 2. in 3. branji. — Lieš § 1, § 2, Eingang und Titel

des Gesetzentwurfes aus Beilage 80, welche ohne Debatte in 2. und 3. Lesung angenommen werden.)

9. d) o prošnji mestnega županstva v Višnjigori za ureditev občinske meje;
9. d) über die Petition des Stadtgemeindevorstandes in Weizelsburg um Regulirung der Gemeindegrenze.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Županstvo v Višnjigori se je obrnilo do visokega zbora s prošnjo, naj bi sklenil, da se v prošnji navedene, k katasterski občini Višnjagora pripadajoče parcele starega katastra, sedaj v katasterski občini Dedni dol, iz poslednje občine zopet izločijo in priključijo občini Višnjagora, kamor so od nekdanj pripadale.

Gospod župan, ki se za to stvar jako zanima, zmatra, da se bo dalo iz stare mape dokazati, da se občini Višnjegorski res godi krivica. Po njegovem mnenju se morda takrat, ko se je napravila nova zemljiška knjiga, ni pazilo ali ne važnosti polagalo na to stvar.

Zdi se mi, da okrajno glavarstvo te stvari ne bo moglo do konca dovesti, kateremu se je naznanilo, da deželni odbor ali visoki deželni zbor ni nikdar dovolil v premembo meje med Višnjogoro in Dednim dolom. Z ozirom na to predlagam:

„Prošnja občine Višnjagora se izroča deželnemu odboru, da poizveduje o meji med mestno občino Višnjogoro in selsko občino Dednidol in vse potrebno ukrene, da se stvar brž ko mogoče uredi.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Poslanec dr. Tavčar:

Ker imamo še nekaj časa, predlagam, da bi se sedaj zvršilo tretje branje lovskega zakona.

Deželni glavar:

Ako nihče ne ugovarja.
(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)
Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Tavčar:

V načrtanem zakonu se nahajajo še nekatere tiskovne pomote, katere treba pri tretjem branji odstraniti.

V § 2. slovenskega teksta v 18. vrsti je besedo „liska“ spremeniti v „žvižgalka“.

V § 42. slov. teksta v 2. vrsti je besedo „vkažnem“ spremeniti v besedo „ukaznem“.

V § 56. slov. teksta v zadnji vrsti tretjega odstavka je besedo „vkažnem“ spremeniti v „ukaznem“.

V § 74. nemškega teksta v 4. vrsti je zadnjo besedo pravilno pisati „Falle“; dalje je v 11. vrsti po besedi „Bezirksbehörde“ vriniti besede „beziehungsweise der Gemeindevorsteher“.

V § 77. nemškega teksta v 7. vrsti naj se po besedi „hat“ vejica spremeni v piko.

V § 80. slovenskega teksta v alineji 3. je v 5. vrsti besede „uradnih, in kadar tega ni bilo treba, strankarskih“ spremeniti v besede „uradnih in strankarskih“.

V § 91. slovenskega teksta v 3. vrsti je besedo „določna“ spremeniti v „določena“.

S temi spremembami nasvetujem, da se načrt zakona sprejme v 3. branji.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

Š. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Im § 68 ist ein kleines Versehen im deutschen Texte unterlaufen; es heißt nämlich dort: „Wildschäden in Obst-, Gemüse- und Ziergärten, Baumschulen und einzeln stehenden jungen Bäumen . . .“, während es richtig heißen soll: „Wildschäden in Obst-, Gemüse- und Ziergärten, Baumschulen und an einzeln stehenden Bäumen . . .“. Ich bitte den Herrn Berichterstatter, dieses Versehen zu berücksichtigen und die Correctur in die dritte Lesung einzubeziehen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Strinjam se s popravkom gospoda deželnega predsednika.

Deželni glavar:

Gospodje, ki pritrjujejo načrtanemu zakonu s popravki vred, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je sprejet v 3. branji.

Poročevalec dr. Tavčar:

S to stvarjo je v zvezi še predloženi načrtani zakon o zahtevah za potrdilo in zaprisego stražnega osovja, postavljenega v varstvo zemljedelstva. Upravni odsek je bil mnenja, da je ta stvar v tesni zvezi z lovskim zakonom in da se lahko vzame v pretres šele takrat, ko bo lovski zakon dobil Najvišje potrjenje.

Predlagam torej v imenu upravnega odseka:

„Visoka zbornica skleni, da se načrt tega zakona izroči deželnemu odboru, da ga v prihodnjem zasedanju, potem ko bo potrjen lovski zakon, z nova predloži v posvetovanje.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Prosil bi, da smem, ker imamo ravno še nekoliko časa, takoj poročati o samostalnem predlogu gospoda poslanca dr. Žitnika in tovarišev glede izjave gospoda c. kr. deželnega predsednika o zadevi planinskih pašnikov v Trziškem okraju.

Deželni glavar:

Ako se visoka zbornica strinja s predlogom gospoda poslanca Murnika (pritrjuje se — Zustimmung), prosim gospoda poročevalca, da poprime besedo.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Skupnemu upravnemu in finančnemu odseku se je v IX. seji dne 1. februvarija t. l. izročil nasvet g. poslanca dr. Žitnika in tovarišev, naj se prijavi g. c. kr. deželnega predsednika glede preiskave, izvršene povodom očitanja proti okr. glavarju Gstettenhoferju v deželnozborski seji 16. februvarija 1894 izroči združenima upravnemu in finančnemu odseku izročanje. Ta dva odseka sta se temeljito posvetovala in na vse strani pretresavala vse one podatke, katere je g. predlagatelj v dotični seji navedel in po tem temeljitem pretresavanji in obravnavanji sklenila sta se soglasno nastopna predloga:

Visoki deželni zbor skleni:

„I. Vsi to stvar zadevajoči spisi naj se izročé c. kr. deželnemu predsedništvu.

Konec seje ob 6. uri 45 minut zvečer. — Schluss der Sitzung um 6 Uhr 45 Minuten Abends.

II. Visoka vlada se pozivlje, naj k obravnavam, pri katerih je opraviti z ljudmi, ki so zmožni le slovenskega jezika, deleguje vedno uradnike, ki so slovenščine popolnoma zmožni.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom združenega finančnega in upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

S tem smo končali dnevni red.

Prihodnja seja bo jutri ob 10. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek ima sejo jutri dopoldne ob 9. uri.

Skleпам sejo.